يوه ځلو ښنتي په وطن کي

(يونليک)

ليکوال
محمد معصوم هوتک
(۲۰۱۲ع)

Ketabton.com

www.hotakonline.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه پردا وطن غریب بې قدره ناست یم
قدردان یاران مي دي په قندهار کښي
(عبدالرحیم هوتک)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسمه تعالی

د۲۰۱۲ع کال داپریل اوله دیکشنبې ورځ وه چي د ټورنټوله پېرسن هوايي ډګرڅخه مي دخپل پلرني ټاټوبي په نیت مخ پرلندن (انګلستان) ونیو. په سفرکي راسره دژوند دسفرپرملګري سربېره مي مشرزوی، ذکي اوکشره لور، تنکۍهم راسره ول. دسفرپلان مي داسي وو ،چي په لندن کي به دخپل مشرزوی ددسمال مراسم تېروو اوپه دابله اوونۍ کي به زه مخ پروطن ملاتړم اودوی به "ډب زړګیه ډب" بیرته خپل ګرېبدلي کور(اوشاوا) ته ستنېږي.

ددوشنبې په ورځ سهاردلندن پروخت دنهوبجوپه شاوخواکي دلندن ښاردګېټویک هوايي میدان ته ورسېدو. داکازامنواوخوریي په لیدلومي پسله شلوکلونو څخه سترګي روښانه سوې. دې خدای وهلي مهاجرت دافغانانوکورنۍ داسي سره وپاشلې چي زوی ئې له پلاره اولورئې له موره اودوستان ئې له خپلوانوڅخه په سووزره فرسخه لیري وغورځول اودبیاراغونډېدلو هیله ئې " خیال و محال وجنون " ښکاري. دچاخبره ،ناشکري به نه کوم، اوس هم ښه ولاړه ده، توبه ئې تربترو ، د دوستانولیدنه کتنه دزوی زېری دئ. زړې کیسې ـ ژوندوته دسر دوعاوي ـ مړوته پاتاوي ـ غم دي خدای لیري لري، دښادیوتابیاوي ټولي زموږددافغاني ژوندورځنۍ مسئلې دي. دغه ورځ مي په همدې ډول تېره سوه. دشپې مي نظري صاحب او باوري صاحب ته تیلفونونه وکړل اوله هغوی سره مي داسي پلان جوړکړ، چي دپنجشنبې په ورځ (داپرېل درېیمه)به په هغه غونډه کي برخه واخلوچي دپوهاندډکتور زیارصاحب دپنځه اویایمي کالیزي په ویاړسرښته سوې وه اودجمعې په ورځ ماښام به دلندن مېشتوفرهنګیانوپه ماښامني بانډارکي ګډون کوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دابله ورځ مي دباوري صاحب په ملتيادنظري صاحب کتابتون وکوت. ځيني پخواني نوادرئې پکښې راغونډکړي ول. کتابتون ئې په ښېنظمۍ کي دښتن دخپل ژوندښه پوره نمايندګي کوله. ځيني سالنامې مي پکښې وکتلې اود(ويښ زلميان) کتاب مي ځني واخيست. راباندې پخه ئې کړه چي سودا په مالچه ده، عوض به ئې ورلېږم. ورسره ښه مي کړه اوپه زړه کي مي وويل چي دکتاب دغلاروايت خوظهيرفاريابي د خپل ديوان په ارتباط په مکه کي هم ورکړی دئ:

"ديوان ظهير فاريابی + درمکه بدزد اگربيابی "

له دغه خاص حکم څخه به عامه استفاده وکو. زماپوردي پرکارګه وي، دکارګه مرګی دي نه وي.

دپنجشنبې ورځي ته مي تلوسه وه. دزيارصاحب کاليزي ته ورتګ مي خپله فريضه ګڼله. که څه هم غونډې ته نابللی مېلمه وم . خوپه دغه محفل کي زماګډون يوه فرهنګي اړتيااويوه ټولنيزه وجيبه وه. زه دخپل استادپوهاندزيارصاحب سره پرځينوعلمي مسائلوباندې دنظرڅه اختلاف لرم اودااختلاف مي پټ کړی هم نه دئ. کتابونه، مقالې، د مقالوجوابونه اومرکې مي کړي دي. ځينوټاکلومتعصبوکړيوزمادغه رازعلمي فعاليت ته دختيځي اولويديځي لهجې ترمنځ دټکررنګ ورکړی دئ اوپه ناځوانۍ سره په پښتنوکي ديوبل درزاچولوله پاره لاس وپښه وهي. په افغانانوپه تېره بياپښتنوکي چي څوک دچادنظرپه باب مخالفه رايه ورکوي، نولېوني ته خدای ډول په لاس ورکي، ډبوه ئې اودسرماغزه په چپه کوه. فقط ته به وا، د سردښمني دي شروکړه. ددغه ناوړه اوکرکجن دود دماتولوله اسيته اودپوهاند زيار صاحب دعلمي کاراواوږده فرهنګي ژونددستاينې په نيامت د اپرېل پرپنځمه (۲۰۱۲ع) ټاکلې غونډې ته ورغلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

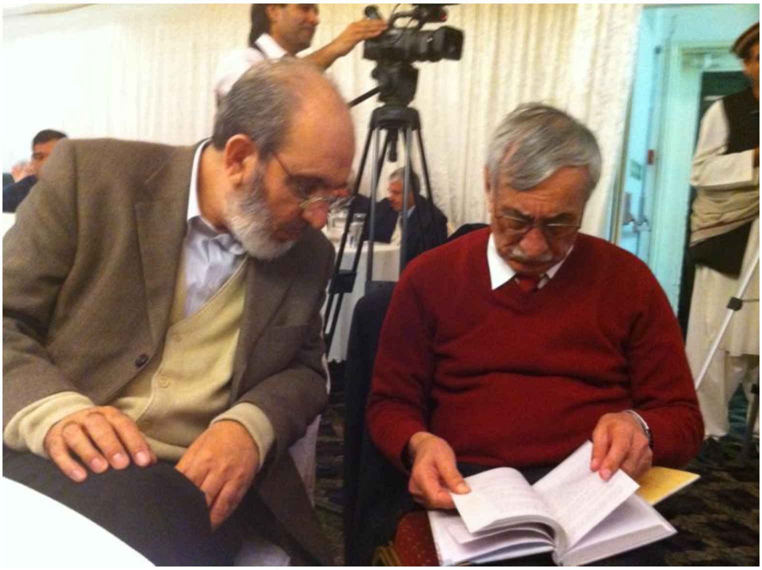

پوهاندزیار ـ معصوم هوتک
(لندن ـ انګلستان)
۵ / اپریل / ۲۰۱۲ع

غونډې ته زماورتګ دپوهاند صاحب په ګډون دډېرونوروددوستانوله پاره دپرنګیانوپه اصطلاح (surprise) وو. دغونډې چلوونکي راته هرکلی ووایه اوپوهاندصاحب هم پخپلولنډوخبروکې زماله ورتګ څخه په درنوالفاظوکې مننه وکړه. په غونډه کې مې ویناوکړه اوپه هغې کې مې دپوهاندصاحب داویایمې کالیزې له بابته دوی اوددوی کورنۍ ته مبارکي وویله. پردغه خبره مې ډېرزورواچاوه چې موږافغانان بایدپه علمي مسائلوکې دنظراختلاف ، خدای مه کړه، دښمني ونه ګڼواود اختلاف زغملو، اورېدلواو لوستلوکلتورته پخپلومنځوکې وده ورکړو. دپښتوژبې اوادب په برخه کې مې داستادعلمي کارونه وستایل، هغه مې له" غره" سره مشابه وبلل اوپرزیاته مې کړه چې دغره لاراواره نه وي، ځیني برخې ئې دغره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختونکوپرطبعه برابري نه وي اوختونکي دځينوډېرواوخندونوپه ايسته کولوسره خپله لارپکښې مومي. په علمي اوژبنيومسائلوکي مي اختلافي نظرونه د " تېز " او " انتي تېز " دقانون له مخي دتکاملي بهېرله پاره لازم وګڼل ، دنظرياتوله اختلاف څخه مي ديوه معقول "سنتيز " دراوتلواکاډميکه موضوع بيان کړه اوپرزياته مي کړه چي دپوهاندصاحب ژبنۍ څېړني اوپرهغوباندي دمعياري ژبي فيصله وروستۍ فيصله نه ده، بلکي ددوي دنظرياتواومخالفونظرونوله "سنتېز " څخه به دمعياري ليکدوداومعياري ژبي آخري شکل راوزي. همداانګېرنه مي بياد خپل علمي فعاليت له پاره "مُجوِّز " وباله. ما پخپله ويناکي داهم وويله چي که زماپه ځينوليکنوکي کومه داسي کلمه راغلې وي چي زمادارادې پرخلاف ئې پوهاندصاحب خدای مه کړه، خوږکړی اومتاثرکړی وي، زه ددې حاضرمجلس په مخ کي ور څخه معذرت غواړم. په مجموع کي زماهدف داوو، چي وښيم، زه له پوهاندصاحب سره شخصي څه نه لرم. علمي اختلاف مي يوه بشپړه طبيعي مسئله وبلله اوپه مثال کي مي دپټي خزانې پرسرهغه اختلاف ته اشاره وکړه چي پوهاندزيارصاحب ئې له خپل ناروېژي استاد فقيدمارګنستيرنې سره لري اوپټ کړی ئې هم نه دئ. داچي زه به په دې پيغام رسولوکي څونه موفق وم، دهغې اټکل اوس نه سم کولای. پخپله پوهاندصاحب زماله خبرو څخه خوښ ښکارېدئ اوڅوواره ئې يادګاري عکسونه راسره واخيستل. دخپل کتاب (پښتوپښويه) نوی چاپ ئې راکړ.زه په دغه غونډه کي له خپل دغه ګډون څخه ډېرراضي يم اوله نوروڅخه هم غواړم چي پخپلومنځوکي ددغه راز روحيې د ايجادولواوپاللوکارته دلومړيتوب حق ورکړي.ډېروحاضرينوپه دغه غونډه کي زماګډون دغونډې دبرياليتوب يو عامل وباله. دغونډې راپورپه مبډياکي لکه څرنګه چي لازمه وه ، خپورنه سواوپه پښتو سايټونوکي ئې انعکاس تت وو، چي بايدنه وای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغونډي په پای کي ښاغلي سپين تني راڅخه وغوښتل چي دبي بي سي راديوله پاره زمااودزيارصاحب په ګډون يوه مناظره وشمه غونډه جوړه کړي چي ګوياله دي غونډي څخه به ځوانان دپښتوليکدودپه برخه کي فايده واخلي. ماورته وويل چي ماله پوهاندصاحب سره يوځل په راديويي پروګرام کي برخه اخيستي ده چي تفصيل ئې مادخپل کتاب "پرمعياري ژبه دمعيارپه ژبه يوه څېړنه" په دوهم چاپ کي بيان کړی دئ. که ځوانان علاقمند وي، هغه دي ولولي. نورنه غواړم چي د کدورتونوفضاپراخه کړم. ښاغلی اکبرکرګرچي په دغوخبروکي حاضر وو، زماخبره تائيدکړه.

پوهاندزيار ـ معصوم هوتک
۵ / اپريل / ۲۰۱۲ع
لندن ـ انګلستان

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجمعې په ورځ (داپرېل شپږمه) دلندن مېشتوفرهنګيانوغونډې ته نه ولاړم، ځکه ځوانان زمادزوی ددسمال په سرښته مصروف ول او ماددوی له مرستې پرته دغونډې ځای ته ځان نسوای رسولای. سبا ته مې ددسمال مختصرکورنې مراسم ترتيب کړې ول. وړوکی،خو،له خوښيواوخوشاليوډک محفل وو. پاک خدای دې دوی خوشاله اواوږد مشترک ژوندورپه برخه کړې.

له مفتون صاحب سره مې په تيلفون کې خوپلاخبرې وکړې اودده له زيات ټينګارسره سره مې ونسوای کولای چې ورسره وګورم. دګران هارون خپل دليدوارمان مې هم پرزړه پاته سو.

داپرېل پراتمه مې وطن ته دسفرموزې په پښوکړې،دژړوګلوباغ مې پرخدای وسپاره. ناصرجان ريشاته مې سپارښتنه وکړه چې دپوهاند زيارصاحب دغونډې په باب يوه ليکنه وييپاڼوته ورسوې. ورروسته خبرسوم چې ښاغلي ټکورصاحب اطمنان ورکړی وو، چې داکاربه کوي. خومائې دليکنې ځرک ونه موند. ښايي دېپلوځې په پروګرام کې ئې راپورخپورکړی وي. زه ددوبۍ له لارې کابل اوبيا کندهارته رهي سوم. په دوبۍ کې مې دکام ايردفترپه موندلوکې ښه پوره سرګردانې وليدله. بالآخره مې له اووساعتوانتظارورروسته دسيمه ييزوخت دسهارپردوونيموبجوپه کام ايرهوايي شرکت کې مخ پرکابل سفرپيل کړ. دچوکۍ ملګری مې يوهراتی ځوان وو ،چې دعمرزيات وخت ئې په ايران کې تېرکړی وو. پرلارې ئې ژبنې وسياسي بحثونه راسره وکړل.له پښتنوسره ئې ضديت، له ډېراحتياط سره سره نسوای پټولای. ماپه زړه کې دافغاني زلميو داذهانوپردغه رازانحراف باندې ډېرافسوس وکړ. ده ته مې دقومونوپريووالي اوملي اتحاد باندې ښه ډېرې نصيحت وشمه؟خبرې وکړې خوليدله مې چې له ظاهرې ښه ښه ويلوسره ئې دخاشې اغېزه هم نه پردرلوده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کابل ته دسهارپرڅلوروبجومع الخير ورسېدم او دا وار مي شپږکاله وروسته دخپل پلرني وطن پرخاوره قدم کښېښوو. دهوايي ډګرپه بې نظميو کي مي واسکټ،څادر،سپيني رخچيني اوسپيني ږيري ډېرپه دردوخوړل. هرچاراسره مرسته کوله او " حاجی صاحب،ايسوبيا "، " حاجی صاحبه راه بتين "، " سپين ګيرې دې واله راشه " اونوردمرستي ږغونه راباندي کېدله. په زړه کي باغ باغ کېدلم چي لږترلږه خود مهاجرت دبې هويتۍ له شواخونه څخه سمدلاسه خلاص سوم. دلته که په وطن کي له اوربدوڅخه نورډېرارزښتونه له منځه تللي دي، دايو ارزښت ، دسپيني ږيري درناوی اودمشراحترام خولاشکرپرځای پاته دئ. رشتياهم په مهاجرت کي خوداحقيقت هره شيبه چاته ثابتيږي چي:

"پردی وطن دميړوقدرکموينه "

له هوايي ډګرڅخه مي دوتلوپلان نه درلوداوترڅلورساعته انتظار وروسته مي دکندهارپرهوايي ډګرګام کښېښوو(داپريل نهمه۲۰۱۲ع). ګڼه ګوڼه دونه زياته نه وه. دخپل خوريي ،ګلالي، په لټه کي سوم. په سترګه مي نه سو. په زړه کي مي راوګرځېدل چي نه ګانه سره تېروبېر سوي نه يو. دخلکوله تولۍ څخه يوه ځوان راباندي ږغ کړه: " هوتک صاحب په خيرراغلې، بل ورسره ملګري ځوان مي له لاسه بکس واخيست اوله ميني ډک روغبړئې راسره وکړ. دغه لومړی ځوان کندهار مېشتی فرهنګي شخصيت ښاغلی فروتن وو، چي دکوم دوست دراتګ په انتظارولاړ وو اوناڅاپي ئې پرماسترګي ونښتلې. بکس ئې موټرته يورته کړاو ما ته ئې دمخ په سيټ کي ځای خالي کړ. مادخپل خوريي دځنډخبره ورته وکړه اوده ويل "موږدي ټول په خدمت کي يو، غم ئې مه کوه". په خارج کي دبې هويتۍ پېتی نورهم سپک سو.د بېګانګۍ روحيې داپلا ښه ټينګه څپېړه پرمخ وخوړه.غاړه مي وکښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودغروراحساس مي وکړ. له فروتن سره دوې نوري ښځي هم په موټرکي ناستي وې اوده په مهربانۍ سره ډاډورکاوه چي موري ! زه دي هم دزوی پرځای یم، هرځای چي دي کور،وي رسوم دي. دې ښځمنوهم ښارته دتلوامکانات نه درلودل او داسي ښکارېدل چي فروتن ځوان نن خدايي خدمتګارۍ ته ملاتړلې ده او بېوزلي و بې وسيلې هيوادوال په داوطلبانه توګه وړياترکوروپوري رسوي. پرهمت، مېړاني اوعالي احساس دې برکت وي. موټرځومتره مخ ته لانه ووتللی چي زماخوږيی رانښکاره سو اوله فروتن اوملګري څخه مي ترمنني وروسته خدای په اماني واخيستله اوپه دابل موټرکي مخ پرښاررارهي سوم. دهوايي ميدان شاوخواسړکونه اوودانۍ راته نوي ښکارېدلې خونورنوغر اشنا ،خاوره اشنا ، هوااشنا ،دوړي اشنا ، مرغان اوآوازونه ئې اشنا ،ژبه اشنا ، هرڅه اشنا خوڅېرې (چهرې) نااشنا. کندهارخويووخت داسي ښاروو چي دليکراج هندوخبره يوسړی به دي هره ورځ دوه درې واره په مخه درتلئ. سهاربه دي وختي دقصاب پردوکان دغوښواخيستلو پر وخت وليد ، بيابه دي چارسوته دتګ په وخت کي په مخه درغلئ، غرمه به دي بياکورته دتګ په حال کي سلاماليک ورسره وکړ، ماپښين بيا اوماخستن بيا. پخواپه کندهارکي داخبره دعام وخاص پرخولوجاري وه چي ددې ښار اوسېدونکي که سره وپلټې، هرومروبه دي له خپلوانوڅخه وي. کوچنی ښار وو، خاندانونه ئې معلوم ول، خېښۍ ئې پخپلومنځوکي وې،له ابايي کوروڅخه کډه کول ئې نه خوښول،عنعنيي (دودېزه) تړلنه وه، دکوڅې مشر، دمحل سپين ږيری، دماجت ملااوامام ، دناحيې مامور ،نورسرکاري خلک اود حکومت کارکوونکي به هرچاپښت پرپښت پېژندل. اوس خبره داسي نه وه. دهماغه هوايي ډګرڅخه راته څرګنده سوه چي ماليدلي زاړه ياپه هديروکي دي،ياپه ليروهيوادوکي، ماليدلي ځوانان سپين ږيري سوي اوله پېژندلوتلي دي، ښارته له شاوخوااولسواليو، ورڅرمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولایتواودهیوادله نوروسیموڅخه په سووزره خلک رابهېدلي اوپه ښارکي میشته سوي دي. اوداهغه لازمي واقعیتونه دي چي جنګونه، جګړې اوپرله پسې پاچاګښتۍ ئې له ځانه سره لري. پښتانه وايي : په جنګوکي حلوانه وېشل کېږي.

کورته ژرورسېدلو. خوراونور دوستان مي په لیدوډېرخوشاله سول. دغه ورځ مي ټوله دپښوپه سختودردونوتېره کړه. دپړکیوماهیچې مي سره اوښتي وې. نه مي په ناستي ارام کېدئ اونه په ولاړي. ماښام ته زمادپنځوسوکالواشناحاجي اخترمحمدخان له زوی سره یوځای کورته راغئ. دپښودردداوي اودمالش ملهمونه ئې ورسره راوړي ول. زوی ئې دنرسینګ پوهنه اوتجربه دواړه لرله. زمادتکلیف سوده په وسوه. ترڅه آرام وروسته په دابله ورځ سهارپه شنه خړه سمدلاسه دمورو پلار زیارت ته ولاړم اودخپلي پلرنۍ هدیرې ټولوقبروته مي ددوعالاسونه پورته کړل. کندهارته زما تر وروستي تګ وروسته زموږپه هدیره کي زموږله نزدې خپلوانوڅخه ځلور پنځه قبرونه زیات سوي ول. پاک خدای دي ټول وبخښي.

مسافرته دهرکلي ویلودوده په پښتنوکي غښتلی دئ . زموږکورته هم دخپلوانو،دوستانو،اشنایانو، دکوڅې اومحل دګاونډیانواونورو شناخته خپلوراتګ پیل سو. زیاتره ئې زماد اروانښادي موردپاتاله اسیته هم کورته راتلل. زمامرحومه ومغفوره مور حجانۍبي بي حلیمه ،چي موږپه کورکي (ادا) بلله ،د ۱۳۸۹ ش کال دقوس پر۲۸مه = ۱۹ دسمبر۲۰۱۰ع کال دیکشنبې په ورځ دسهارپر ځلوروبجوولسو دقیقو په کندهارکي وفات اوپخپله پلرنۍ هدیره کي ښخه سوه. جنازې اوپاتاته ئې له بده مرغه ماځان ونسوای رسولای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کورکي تريوڅه استراحت وروسته دخپلي کورنۍ دمشرانودليدوپه نيامت دکندهارښارپه ختيځ کي د(عينومېني) په نامه نوي ښارګوټي ته ولاړم. دغه ښارګوټی دفرقې دپخوانۍ سيمي پراورشوودان سوی دئ. دودانېدلوچاري اومفکوره ئې په ځانګړې توګه دښاغلي حميد هيلمندي، محمودخان کرزي اونورودابتکارنتيجه ده. دغه ښارګوټی د يوه عصري اومدني ښارټول وسايل اوامکانات لري.منظم ښاري پلان، عصري ودانۍ، پراخ سړکونه، ښوونځي، دسپورټ ميدانونه، کلينيکونه،عصري مارکيټونه،پوهنتون اونوري لازمي ودانۍ ټولي پکښې په پام کي نيول سوي دي اوځيني خوئې بشپړي سوي لاهم دي. ددغه ښارګوټي دوهم فېزدظاهرشاهي کانال (لو ويالې)شمال ته تر تورو غروپوري غزېدلی دئ. دمځکوبيه ئې فوق العاده لوړه سوې ده او ځينو کسانوته ئې دثروت غونډولوښه زمينه برابره کړې ده. دغه ښارګوټی که له خپل لومړني پلان سره سم انکشاف وکړي اود قدرتمندانودحرص و آز قرباني نسي، دراتلونکي کندهارپر ښکلا او مدنيت باندي ډېري مثبتي اغېزې کولای سي. دکندهارپه عادي خلکوکي ددغه ښارګوټي دمځکو په باب دغصب وقبضې يولړکيسې اوربېدلي کېږي چي دصحت وسُقم معلومول ئې ګرانه خبره ده خود افغانستان په جګړه ځپلي ټولنه کي ددغه رازحوادثوداستانونه يونه دئ، دوه نه دي، درې نه دي،بلکي په سوو دي. خودکندهارښاروال ښاغلي عمرعمر پخپله يوه مرکه کي چي د۲۰۱۲ع کال دجون پر۱۲مه نېټه لراوبر ويبپاڼې خپره کړې ده،ويلي دي چي:

" .... ښاروالۍ رياست په ۱۳۸۲ لمريز کال کي دغه ساحه د عينو مېني ښارګوټي لپاره خرڅه کړې ددې ساحې په بدل کي يې د ملي دفاع وزارت ته د تور کوتل په سيمه کي همدومره مځکه ورکړې ده....له لويه سره پر دې ښارګوټي ۹۳ ميليونه ډالره سرمايه ګزاري سوې او وروسته بيا اته سوه ميليونه ډالر د شخصي سکتور لخوا هلته لګول سوي او پانګه اچونه پکښې سوې ده. "

(c) ketabton.com: The Digital Library

زموږ د پراخي کورنۍ څخه څوکوره په همدې ښارګوټي کې اوسېږي او زه د خپل مشرا کا دزوی مولانا عبدالباري صاحب دليدلو په نيت ورغلم. مولانا صاحب په قمري حساب نوي کلونو ته نژدې سوی دئ. په ځواني کې ئې ددينې علوموزده کړې بشپړې کړې دي او دکندهاردلوی عالم او محدث ملاشراف الدين اخندزاده عليه الرحمة اودغه راز دمرحوم چټ ملااختر محمداخندصاحب له شاګردانو څخه دئ. پلارئې حاجي عبدالباقي هوتک د خپل وخت ديني عالم او د پښتوژبې شاعروو ، چې د پښتوژبې ادبي تذکروئې زمادليکنوپربنسټ يادوني کړې دي. مولانا صاحب دژوندپه چاروکي تجارت ته مخه کړې اودعلم لارځني پاته سوې ده .تېرشل کاله ئې په کراچي ښارکي دمهاجرپه توګه تېرکړې دي. په دې وختوکي کندهارته بيرته راغلی دئ،له خپل ورورا وخپلو همتناکوورېروسره په کورکي يوځای اوسي اودکهولت رنځوري شپې سباکوي. زماسره دليدني کتني پروخت ئې زماديوه چاپ سوي اثر (اديب شيخ) په باب ښه دخوندتبصرې وکړې خومائې په خبروکي د حافظې بې نظمي ځوواره وموندله چې پردغه سن وسال باندي يوه طبيعي پېښه ده.زمادغه کتاب دکندهارديوه حقدارعالم اروانښاد شيخ عبدالغفورخروټي په باب ليکل سوی دئ. شيخ صاحب مرحوم د مولانا عبدالباري له صميمي ملګروڅخه وو.

داپرېل له لسمي څخه مې کورته دکندهاردفرهنګيانوجوپې جوپې راماتي سوې. سرئې زماپخواني اشنااودوست الحاج فضل محمد پنهان کښېښوو. پنهان صاحب په څلوېښتمولمريزوکلونوکي دکابل پوهنتون دادبياتوپوهنځي د پښتوڅانګې له فارغانوڅخه دئ اوښه ډېرکلونه ئې دکندهارد ښوونکودروزني په عالي موسسه کي د استاد په توګه وظيفه سرته رسولې ده. چاپ سوي آثارلري.پلارئې، مرحوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لالی ماما نورزی دکندهارله محلي شاعرانوڅخه وو اوغښتلي ملي افکارئې درلودل. پنهان صاحب اوس پرکورناست دئ.

په دغه ورځ دمجلس په جریان کې زماګران اومستعدشاګردمطیع الله جان روهیال هم کورته راغی اودپښتواکبرنامې یوټوک ئې راووړ.

محمدمعصوم هوتک ـ حاجي فضل محمدپنهان
(کندهار ـ ۱۰ / اپریل / ۲۰۱۲ع)

پښتواکبرنامه دحمیدکشمیري دفارسي اکبرنامې منظومه ژباړه ده چې داروانښادملاجانان اخندکاکړپه قلم په نظم لیکله سوې اود پښتو ژبې دځوان محقق اوپُرکاره لیکوال ښاغلي ډاکټرعبدالرؤف رفیقي په همت په دې شپوورځوکې چاپ سوې وه. دغه چاپي اکبرنامه ما په کندهارکې د خپل سفرپروخت یوڅه وکتله، چاپي تېروتنې ئې یوڅه په سترګه راغلې اوکله چې کتاب زما له نوروزیاتوکتابوسره دپوستې له

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاري کاناډاته راورسېد ، هغه وخت به که دخدای رضاوه، يوه ځانګړې ليکنه پروکړم. اوس دم درحاله داکبرنامې ناشرښاغلي ډاکټررفيقي ته ددغه مهم اثردچاپولوله بابته مبارکي وايم، توفيق دې رفيق اوبرى دې مل وي. دغه راز دپښتواکبرنامې دناظم اروابښاد ملا جانان اخندروح ته دوعاله خپلوفريضوڅخه بولم. دملاجانان اخند نور آثارهم دډاکټر صاحب رفيقي په همت خپاره سوي دي اودالړى ئې ښه په خوندروانه کړې ده. ښاغلي ډاکټررفيقي په دې شپوورځوکي دسراج الاخبار دلومړي کال ګڼې په ښکلې قطع اوصحافت داروابښادعلامه حبيبي له ليکنوسره يوځاى چاپ کړي دي. پردې چاپ هم خپله تبصره بل وخت ته پرېږدم خوناشرته به ئې مبارکي اوس ووايم.

ډاکټرعبدالرؤف رفيقي څوورځي وروسته (داپرېل پر۱۹مه) ماښام تيلفون راوکړ. دى له کابله کندهارته رارسېدلى وو اوغوښتل ئې راسره وګوري. زه له بده مرغه يوې مېلمستياته روان وم اودى په داسپاچمن ته خپل کورته تلئ. دلنډوخبروپه ترڅ کي مي داکبرنامې مبارکي ورکړه اودبيالېدوپه هيله مي ورسره خداى په اماني وکړه.

داپرېل پريوولسمه دکندهارد تاج محل هوټل په خوشبخت سالون کي يوه واده ته دعوت سوى وم. دکندهارښاردعمراني پراختياووپه لړکي د ودونوسالونونه هم په عصري اومجلله توګه ودان سوي دي. خوشبخت سالون په پخواني نوي ښارکي موقعيت لري. په دغه واده کي ځوان شاعرښاغلى بشارت هم ځان راته معرفي کړ. اشعارمې پخوا لوستي ول. په دې شپوورځوکي ئې شعري مجموعه هم چاپ سوې وه. ډېرمستعدځوان دئ چي زه ډېراميدونه ورته لرم. ګران بشارت زماد پخواني اشنا محمدموسى توخي زوى اودکندهاردمشهورفټبالر کاکو ابراهيم جان لمسى دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په داسبائي چي دپنجشنبې ورځ وه،په همدې سالون کي داروابناد شهيدعبدالاحدهيلمندي دکورنۍ ديوه غړي دواده مراسم نيول سوي ول چي زه هم ورته دعوت سوی وم. په مراسموکي مي ډېرشناخته خېل اوشاګردان وليدل. په هغو کي مې له حاجي رؤف جان هيلمندي، فريد ميوندي، رحيم الله هيلمندي ، ډاکټرعمري(دپنجوايي دګل اغا زوی)، دعالي دارالمعلمين له استاد عبدالله خان اونوروسره مي خواږه مجلسونه وکړل.

کندهاريان دجمعې ورځ له قديمه څخه په ارغنداوکي په مېلوکي تېروي. زه هم پسله ډېره وخته دارغنداوباباصاحب ته له ملګروسره مېلې ته ولاړم. ارغنداوتک شين وو. که څه هم دتوتواوالوچه وو د رسېدوموسم وو، خودهواسوړوالي حاصلات يوڅه ځنډولي ول. ارغنداو ته له ښارڅخه په زرو خلک پرموټرسايکلانواوموټروکي هره جمعه ځي. دباباصاحب دزيارت نوي ودانۍاودتخت نورشاوخوا عمراني ځايونه اوباغچې دګل اغاشېرزي دلاس يادګارونه دي. په دې شپوکي دباباصاحب پربرابري دارغنداوپررودباندي دښاغلي ډاکټر توريالي ويساپه تلاښ يوپوخ پل هم ودان سوی دئ چي دارغنداو اوسېدونکواونورومېله والوته ئې دتفريح اوورځنيوچارو ډېر سهولتونه برابرکړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارغنداوپه باغ کي زماپخواني یاران

دکندهارمستانه خلک اوځوانان امنیتي ملحوظاتوته په بې اعتنایۍ سره دجمعې دورځومېلې په هیڅ ډول نه قضا کوي.

دارغنداوباغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دټرافيکي عراده جاتوډېرښت دښارحالت يوڅه بې نظمه کړی دئ، ټرافيکي پېښې ئې زياتي کړي دي. دټرافيکي ازدحام پرڅنګ په ښارکي دبهرنيانودپوځي عرادوتګ راتګ هم خلکوته خوراډېر مشکلات پېښ کړي دي. کله چي دغه قواوي دښارپه کومه سيمه کي تېرېږي، دسيمي ټول ټيلفونونه سمدلاسه له کاره ولوېږي. تلاښۍ او پر سړکانوباندي امنيتي پوستي هم دښاردټرافيکي بې نظميوپه عواملوکي راځي.په ښارکي عملا جنګي حالت محسوس دئ خوخلکو دڅولسيزوجګړه ييزوشرايطوله اسيته له دغه رازحالاتوسره دتطابق فوق العاده استعدادموندلی دئ اودجدي پېښوپه مقابل کي ډېربې پرواسوي دي. خوراسختي شپې وورځې په بشپړه حوصله مندي سره تېروي اوپه ورځني ژوندکي ئې دومره زيات توپيرنه پېښوي. افغانان په رشتياسره سرسختي خلک دي. کشکي ئې له دغي سرسختۍ څخه ناوړه استفادې نه کېدلای.

دښاروضعي ته په کتوسره څوک ويلای سي چي په عمومي توګه له فقر و بېوزلۍ اوبېکارۍ اوبې روزګارۍ،دچارواکو له نااهلۍ اوبې کفايتۍسره سره د ښارديوشمېرخلکوپه اقتصادي اومدني حالت په نسبي توګه ترېخوايوڅه مثبت بدلون راغلی دئ.ايکاش دجګړواوباروتونوم زموږله ګران هيواد څخه دابدله پاره ورک سوی وای.

دخلکوپه ژوندکي دمثبت اقتصادي بدلون پرڅنګ په کلتوري برخه کي هم ژوربدلونونه ترسترګوکيږي. دې بدلونونوته ناظرين له دووزاويوڅخه ګوري. هغه کسان چي دکندهارپخوانی کلتوري حالت پرګران وو، دې بدلون ته دانحطاط نوم ورکوي. وايي چي موږدېرش څلوېښت کاله پخواښاري کلتوردرلود، دعصريت اومدنيت پرلور ګامونه که څه هم سوکه او ورو ورو اخيستل کېدل، خوزموږدټولني

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرمزاج برابريون وو ، دتعليم اوتحصيل مسئله ديوه منلي ضرورت په توګه زياتروخلکومنلې وه اودښاراوشاوخوا اولسواليوهلکان اونجوني له ځومحدودواستثناووپرته په منظم ډول ښوونځيواوبيا عالي تحصيلاتوته روان ول، دقومي تفوق روحيې وروستۍ سلګۍ وهلې اوپه ورځني ژوندکي ئې مطرح کېدل دوروسته پاته والي نخښه بلل کېدله اوخلکوځان ځني ژغوره،معنويت پرماديت باندي غښتلی وو،په ښارکي مدني اوښاري مناسبات دپرمختګ او ودي پرلور پراخېدل، دخلکوپه ژبه کي دښاري کلتورکلمات اوآداب دعامېدلوپه حال کي ول، دخلکوجامې اوکالي دعصرله غوښتنوسره دمطابقت پر خوادسکښت په حال کي وې، اونور او نور. خواوس په ښارکي د کليوالي کلتوراو ژوندنښانې زياتي محسوسي دي اوپرتهولنيزو مناسباتواوژبه باندي دځلورولسيزومهاجرت اغېزودښار دخلکوهغه کلتوري وضعه شاته ببولې ده،چي دمنورينوديوې پېړۍ مجادلې په نتيجه کي منځ ته راغلې وه.

خوبله ډله کسان بياچي هرڅه دمادي منافعوپه تول تلي،دې حالت ته ديوې جدي پېښې په سترګه نه ګوري اويوطبيعي بدلون ئې بولي.

ماچي دښارله خلکوسره کتل، دهغوپه ژوندکي مي دډيورنډدکرښې هاخواژبني اصطلاحات، لهجوي ځانګړتياوي، دود ودستور،کړه وړه،اونورکلتوري اثرات زيات ترسترګوکېدل اوداپديده راته په دغه سيمه کي داولس داوږده مهاجرت پيدااوراايسېدله. ددې پرڅنګ بيا د ښارپه خلکوکي دګاونډيوهيوادودناوړو نيتونوپرضددنفرت روحيه ترپخوازياته محسوس کېدله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه چي به کله کله دخپلو خاطرويادونوپخوانيوکلونوته ورسره يووړم، نودخپل زلميتوب دوخت کندهاربه مي دزړه له کومي وياد ېدئ اوپه ارمان خومي ئې يوه ورځ ترسترګوبې اختياره اوښکي راتوی سوې.

داپرېل پرپنځلسمه انجنيرشېرشاه رشاد، چي په همدغه ورځ دجاپان له سفره راستون سوی وو، کورته راغئ.شېرشاه رشاددعلامه رشادبابا دريم دانشمندزوی دئ چي دعلامه رشاداکاډيمۍ پرانتظام سربېره په عينومېنه کي ديوه کلينيک دچلولواوپه کندهارپوهنتون کي دتدريس چاري هم پرمخ وړي. دعلامه رشادباباد آثاروپه خوندي کولو، چاپ ته دآماده کولواوخپرولواودهغوی دبې جوړي کتابتون په سمبالولواو عامه استفادې ته دتيارولوپه کارکي سترېيانه پېژني.

دهمدې ورځی په غرمه په عينومېنه کي زمادګران دوست حمدالله صحاف په کورکي مېلمه وم. مېلمستياته ښاغلی حبيب الله رفيع او ملګری ئې ښاغلی تدبيرهم راغلي ول. رفيع صاحب په پېښورکي د پښتودعالمي کنونشن غونډې ته بلل سوی وو. په غونډه کي ترګډون وروسته کوټې ته اوبيا له هغې لاري څخه کندهارته راغلی وو. دغه ورځ وشپه ئې له صحاف صاحب سره تېروله اوپه دا سبائې کابل ته روان وو. دوه درې ساعته مودزړه خواله سره وکړه. مېلمستياته زما پخوانی اشناعبدالحميدپوهمل هم راغلی وو. دی په کراچي ښارکي اوسي. زه چي شل کاله پخواپه کراچي کي اوسېدلم، له ده سره مي ليدنه کتنه زياته وه. هغه وخت ئې دشعرويلوهڅه کوله اوليکلي شعرونه به ئې ماته د اصلاح له پاره راوړل. دشعرويلولاراوس ځني پاته سوې وه خودنثرپه برخه کي ئې دغذايي رژيم په باب يوکتاب له انګرېزي ژبي څخه ژباړلی اوخپورکړی وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګران روهيال په همدغه ورځ زماديوه کتاب (پښتومتون سمېدل غواړي) دلومړي ټوک ځوجلده راته راوړل. دغه اثرپه داپرون کي له د لاهورله مطبعې څخه رارسېدلی وو.

دمېلمستياپه پای کي ښاغلي حمدالله صحاف دخپل خطي کلکسيون څخه دعبدالرحيم هوتک دېوان،دجانان فدوي دېوان اودآدم نومي متصوف شاعردېوان دکتلواوچاپ ته دآماده کولوله پاره راوسپارل. دجانان فدوي اوعبدالرحيم هوتک ددېوانونوپاڼي مي سرسري واړولې راواړولې. دتصادف خبره ده چي په دواړودېوانوکي د(هيواد) کلمې پراستعمال باندي پېښن سوم چي دوطن په معنائې راوړې وه.

جانان فدوي ويلي دي:

نه مي داغ که خپل تندی په اوردميني
نه ورک شوی پرهِوادیم دربَدَر
(دخطي نسخې ۸۸مخ)

عبدالرحيم هوتک ويلي دي:

ځان خالص ديارپرذکرکړه رحيمه
څه ارمان دېرپريارانودهوادکړي
(خطي نسخه ـ ۳۰ مخ، د "ړ" رديف، د۱۲۷۷ هق = ۱۲۳۹هـش کال استنساخ سوې نسخه)

يابل ځای:

زه رحيم په زړه خراب يم،داِملاددرتراب يم
خوارغريب پربخارايم،دهِوادیارمي ياد ېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددغه خطي دېوان دپای پرمخ باندي دالاندي لنډۍ کښل سوې ده:

ولي به نه ژاړم عالمه
ځمادلالي په ميان کښي راغله هِوادونه

دپښتونخوائيني محققين له (هيواد) کلمي څخه د(وطن) معنا اخيستل نوې ايجادسوې پديده ګڼي اودېټي خزانې دجعليت ثابتولو په ناکامه هڅه کي ئې ددليل په توګه راوړي. عبدالرحيم هوتک او جانان فدوي دپټې خزانې دليکوال دعصروزمانې خلک دي اود عبدالرحيم هوتک د دېوان دغه خطي نسخه دپټې خزانې دنشر و اشاعت (١٣٢٣ش) تر وخت څلوراتيا(٨۴)کاله پخوا استنساخ سوې ده اوپه هغې کي د(هِواد) لغت د (وطن) په معناکارسوی دئ. له موضوع سره دارتباط په خاطر بايد ووايم چي (هيواد) کلمه اوس دچاخبره په معياري ليکدود؟کي په اوږده ياء (مجهوله ياء) سره د(هېواد) په بڼه ليکله کېږي. دغه رازليکنه ئې زماپه فکرنوې پديده اوناوړه بدعت دئ چي مخنيوی ئې په کاردئ.

دبنادۍ ليکدوددي سي، په سفرنامه (يونليک) کي لاهم نه يم ځني خلاص. دخوشحال خان خبره " که هرڅوئې سازومه نه سازېږي". بيرته به دخپل سفرنکل ته راوګرزم.

دعبدالرحيم هوتک دېوان ددغي خطي نسخې فوټوکاپي اودآدم دېوان اصل نسخه مي اوس (د٢٠١٢ع کال دمی دوه ويشتمه)کاناډاته راسره راوړې ده او کار مي پرشروع کړی دئ.

داپريل له شپاړسمي څخه کورته دکندهارپوهنتون دمحصلينوراتګ دخپلومونوګرافوپه ليکلوکي دلازمولارښوونوپه خاطرپيل سو. ددوی مينه اوعلاقمندي اوپرڅنګ ئې دمدارکواولارښوونونېستي دې ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅولم چي په شپوشپودغوزلميومغزونوپه لاربښوونه کي خوب پر ځان حرام کړم. په دې وطن کي دځوانواستعدادوکمی نسته، خو افسوس چي جګړې اونوري ناخوالي ئې مخي ته خنډدي.

په دغه ورځ په ښارکي امنيتي تدابيرزيات نيول سوي ول. ويل کېدل چي په لوګراو ځينونوروولايتوکي وضعه ناآرامه وه. دښارنني حالات دهغوولايتو د ناآراميوله امله احتياطي تدبيرونه بلل کېدل. خلکو دپخوا په شان خپلو ورځنيوکاروته دوام ورکاوه خودښارګڼه ګوڼه لږڅه کمه سوې وه.

داپرېل پراووه لسمه غرمه زماداشنااودمرحوم شيخ عبدالغفورخروټي دکشرزوی حاجي ظاهرجان کره مېلمه وم. دمرحوم شيخ صاحب پر

مشر،دانشمنداوشاعرزوی ښاغلي احمدصميم سربېره دکندهارنور منوراوتحصيل يافته دوستان اومتعلقين هم راغلي ول. دتېروختونو اوخاطروپه يادمونږېري کيسې وکړلې. دخبروپه جريان کي دټولو حاضرينوشکايت له هغه اختناق څخه وو ، چي دکندهارپه محيط کي د منورينواوتحصيل يافته وو په مقابل کي موجودوو. دتعليم اوتربيې په برخه کي ئې د کندهاري زلميودحق تلف کېدلو په باب خواشيني ښووله . په موضوع کي له شاملودواړومخالفواوموافقوڅخه ګيله من ول.

په دغه ورځ مازيګردکندهارځوان اومستعدفرهنګي اودولتي شخصيت ښاغلی پتيال کورته راغی دخپل ډېراخلاص اوصميميت ښوولوپه ترڅ کي ئې کندهارته زمادسفرله بابته خوشالي وښووله. دمجلس په منځ کي دروهي ادبي بهېرښه ډېری غړي په ګډه سره کورته راغلل. دماښام لمونځ مودبهېرديوه ځوان غړي په امامت اداکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روهي ادبي بهېرپه کندهارکي دفرهنگي کسانودغونډېدولوی مرکز دئ. وايي چي دامرکزپه لومړي سرکي دعلامه رشادپه نامه نومول سوی وو ، خووروسته ئې دځينومصلحتوپه خاطرنوم په روهي ادبي بهېرباندي واووښت. ددغه نوي نامه نسبت ئې دافغانستان دلوی او متفکرعالم اروابنادمحمدصديق روهي نامه ته سوی دئ چي ددغه دروند پښتون نوم په حقه سره ددغسي يوه انتساب څه ، چي تردې لاهم دزيات درناوي مستحق دئ. اروابنادروهي صاحب دهيوادله سترو علمي اوادبي افتخاراتوڅخه گڼل کېږي. دبهېرله غړوسره مي ددوی په اووه نيزوغونډوکي دگډون وعده وکړه. داغونډې دهري پنجشنبې په ورځ ماپښين دبهېرپه مرکزکي کېږي.

داپرېل پراتلسمه دماپښين پردرونيموبجوداستادډاکټرعبدالرازق پالوال کورته ترتيلفوني خبرشرط وروسته ورغلم. داستادپالوال صاحب کوردکندهارښاردکابل دروازې په شمالي کلافصيل کي د پخواني پاتاوپرغاړه واقع دئ. دغه کورئې پلرنۍ مېنه ده. داکورما پنځوس کاله پخواليدلی وو اواوس مي له ځينوشکلي بدلونوپرته په هماغه پخوانۍ بڼه وموند. دپاتاوپُل دښاروالۍ له خواپه پاخه شکل جوړ سوی،خوله بده مرغه دکوڅې دکثافاتواچولوپه مرکزباندي بدل سوی وو. زمادورتگ پر وخت دکثافاتوله کوټې څخه دودونه پورته کېدل اوداسي ښکارېدله چي کوم چااوروراچولی وو. په دغه شان کور کي ديوه سترافغاني محقق ، توکمپوه،ژبپوه اوپه عالي تحصيلاتو سمبال دکتور استوگنه زموږدجهالت ځبلي تولني اودهغې دنااهلو چارواکود علم دښمنه خصلت ښه څرگنده نمونه وه.پرتندي مي دحقارت خولې راماتي سوې اودخپلي ټولني پرخواره بوښکيتوب مي په زړه کي په کوکاروسره وژړل. په يويشتم قرن کي ددانشمندانودغه راز حالت علم اوپوهي ته سپکاوی راته وايسېدئ ، انسانيت ته په سپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کتل راته ښکاره سوه اوزموږ له ادعالرونکو په اصطلاح فرهنګي غټانو څخه مي ډېره ګيله وسوه. په کارخوداوه چي دغه ستراوفاضل دانشمند ته دنړۍ دډالرونوپه دغوسېلابوکي چي پروطن رابهېږي اود څو حريصو کسانوجېبونه په ډکېږي،يومطمئن اودده له شان سره سم استوګنځی جوړسوی وای، ده ته دتحقيق اوڅېړني وسايل حتی المقدوربرابرسوي وای،اوده خپل قيمتي وخت دکتوي په پخولواوله بازارڅخه دپيازوپټاټوپه راوړلونه مصرفولای. افسوس پرداسي تولنه چي هغسي دانشمند ئې، چي دپښتو۔ جاپاني قاموس جاپانی ليکوال (نواتاتېڅو) ئې په شاګردي باندي وياړي، خودده ورځنی ژوندپه دغسي خواشينوونکي حالت کي وي. دامنم چي دکتورپالوال به پخپل تول عمرکي دخپلي مستغني ککرۍ په حکم چاته دطمع سرټيټ نه کړي، خوموږته هم يوڅه انصاف په کاردئ. ماپخپل تول عمرکي دعلم او دانش له څښتنانوسره دومره جفانه ليدلې وه اونه دي بياخدای راوينې.

استادپالوال صاحب په دغه ورځ په کورکي يوازي وو.دخونود مخ په برنډه کي ئې کمبله اواره کړې اودمچانوله تطاول څخه ئې دنجات په خاطرځانته دزرغونې جالۍ يوه قفسچه غوندي پناهګاه جوړه کړې وه. په مينه اوصميميت سره ئې کورته وروبللم ، مېوه ئې راته کښېښوولو اوپه دغه اسکېرلې مېنه کي ئې دعلم اوپوهي له درانه برکت اوفيض څخه ښه ډېرمستفيدسوم.زمادنوي چاپ سوي کتاب (پښتومتون سمېدل غواړي) دنشرمبارکي ئې راته وويله. دغه کتاب په همدغه ورځ روهيال صاحب ورته رارسولی وو.دپښتوژبې پرخواشينوونکي حالت او پر ورځنيوناخوالومودزړه خروښ سره وکيښ. دقوم پرجهالت اود قبيلوي ذهنيت پرخپرښت موخواشيني وښووله. زمادورځني پروګرام د وخت محدودوالی مودمجلس ددوام خنډسو ، که نه شپې شپې موبايد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه غوټي سره سپړلي واى. دخبروپه جريان کي راته ثرگنده سوه چي دکتورپالوال صاحب اجتماعي ناخوالوډېرسخت ځبلى دئ. که زه ددوى په موقعيت کي واى، پرغرواو رودو به مى مخ نيولى واى.په ډک زړه مي رخصت ځني واخيست اوخپل استوګنځي ته رهي سوم. له کورڅخه له راوتلوسره سم هغي دروازې ته ودرېدم، چي يووخت پکښې اروانښادمولوي صالح محمدهوتک اوسېدئ. له دې کورسره زمادوړکتوب اوزلميتوب ټول يادونه تړلي ول. په دغه کورکي يووخت دافغانستان په سطحه علمي هستې راغونډېدلې. اروانښادوزير محمد ګل خان مومنددغه کورته په واروواروراغلى وو. اروانښادمحمدامين خوګيانۍ ته په دغه کورکي دعزت مېلمستياوي کېدلې،دکابل او کندهاراعِزّه وو په دغه کورکي خپله ورکه موندله اوپه راتګ سره به ئې خوشالي ثرګندوله. خونن پکښې دکوڅې ديوه پخواني ګاودار د غواوو ګورم پنډ وو !! پريوه قوم چي دغفلت دونه درانه پېڅول پراته وي، پاى به ئې هرومروهمداسي وي.حميدوايي:

ډېرزمري کړه زمانې دتماشو
ننوزي يې په غارګيدړپيشو

تردې کورچي مخ پرشمال راتېرسوم، دشهيدمولوي عبدالواسع اخند زاده کورته ودرېدم . نااشناکوچنيانوئې دکورمخي ته لوبي کولې. نه مي داروانښادمولاناعبدالخالق واسعي نوراني څېره پکښې وليدله نه مي دخپلي مورنۍ انا(نيا) اودهغې ددانشمندوخويندوټولۍ تر سترګو سوه چي داسماني فرشتوپه څېربه ئې سپين سپين پوړني پر سرو اوقرآن شريفونه په غېږکي ول اومولوي خوګيانۍ صاحب به د "جنتيانو " په لقب نازولې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تردې درګاه هم تېرسوم،دشهيدبابازيارت ته مي لاس پورته کړ، داحمد شاهي عصرداشرف الوزراءوزير شاولي خان باميزي دکوردروازې ته يوه شېبه تکيه سوم، نورمي له شنوخته ډک زړه مجال رانه کړ، چي ورته تم سم، په کوڅه کي يوه خالي ريکشا راباندي پېښه سوه اودخپل استوګنځي په نيت ورختلم.

په دغه شپه چي خپلوچورتواخيستی وم،دشپې داتوبجوپه شاوخوا کي يوې درنې چاودني دچورتولړۍ راوشلوله اوکورئې راولړزاوه. د کورپه کوچنيانو چيغي ګډې سوې اوپه ځغاسته مودکورزېرخانوته پناه يووړه. له چاودني سره متصل دسپکووسلوځوټکان هم وسول. په سيمه کي مرګوني خاموشي خپره سوه. څه شېبه وروسته مي دامنيتي موټرانو او اوروژلوموټرآوازترغوږسو. له زېرخاني راووتلم، د امريکايانو موټر هم سيمي ته راورسېدل، الوتکي هم په فضاکي را ښکاره سوې. ترڅه آن وروسته يوونيم له کوروځخه راووتل اومعلومه سوه چي زموږ دکورپر مخامخ دکثافت دانيوپه منځ کي دووځای پرځای سوو بمونوانفجار کړی وو، چي ظاهراخوئې انساني تلفات نه درلودل. دشپې خوب را څخه وتښتېدخودکورنورغړي لکه هيڅ چي پېښ سوي نه وي، په خرهاري بيده ول. په داسبائې ځرګنده سوه، چي دبرايې شپې چاودني د سرتلفات نه درلودل خوله کثافت دانی څخه غلبېل جوړسوی وو. دکندهارمحلي مېډياهم په دې باب څه ونه ويل.

داپربل پرنونسمه غذايي تسمم راته پېښ سو. داهغه مصيبت دئ چي ماوارولړه خارجه ورغلي کسان زياتره ورسره مخامخ کېږي. دوستانودواوي کورته په منډه راورسولې. ګران روهيال هم دباران په شرپ کي دشېرشاه رشادپه لارښوونه دواوي راته راوړلې. باران لوندخيشت کړی وو، خوله ده سره زمادروغتياغم وو، په ځان کي ئې ری نه واهه.دشپې له خوادښاغلي ويسامېلمه وم. خومادخدای په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نعمتوکي له خالي مستوپرته په بل شي څکه لاهم ونه کړه. په دغه شپه مي له ډاکټرجباراوډاکټرعبدالقيوم پخلا سره هم ترډېروکلونوورو سته وکتل. دوی هم په خورک کي داحتياط توصيه راته وکړه. دشپې تر ناوخته موخوږباندې اروکړې.

په دا سبامي ،چي دجمعې ورځ وه،هم سرراته ګنګس وو. اوبه مي ډېري ضايع کړې وې، دوستانومي پوښتني ته ټيلفونونه راکول. دجمعې ورځ مي په کورکي تېره کړه. دارغنداومېله راڅخه پاته سوه. په مازيګرکي حاجي ظاهرجان اوزمادپوهنتون دوختواشناحاجي عبدالله اوځونور زلميان کورته راغلل. دحاجي ظاهرجان زوی دکابل پوهنتون دادبياتو پوهنځي دالماني څانګي محصل وو. دژبې اودپښتنوداصل ونسب په باب ئې پوښتني راوړې وې . مايوځه تفصيلي جوابونه ورکړل اود پښتني قبيلې اوروايتې ربښې کتاب دوهم چاپ مي هم ورکړ. دشپې له خواحمدالله صحاف او وروړئې سميع الله کورته راغلل. صحاف صاحب دخپل خطي کلکسيون جوړسوی کتلاک دمشورې له پاره ورسره راوړی وو. ښه پوره خواري ئې په کښلې وه. دخطي نسخو شمېرئې ۱۹۸ نسخوته رسېدئ چي په کمپيوټرکي ئې په ښه سليقه تنظيم کړې وې. ماددغه کتلاک دچاپولوسپارښتنه ورته وکړه. د حمدالله صحاف خطي کلکسيون په سيمه کي له غنيمت کلکسيونو څخه دئ. دی دنورو کسانوپرخلاف دخپل شخصي کلکسيون آثارد محققينوپه واک کي ورکوي. داکارئې دخوراډېري ستايني وړدئ.

زه چي دداڅوورځوپه جريان کي دکندهارله ببلابېلوخلکواودمختلفو اقشاروسره مخامخ سوی يم، ټولوپه يوه خوله دکندهاردپخواني ښاروال شهيدغلام حيدرحميدي دکارناموتوصيف راته کاوه. دده د کاراوفعاليت، دده دپاکنفسۍ، دده دوطندوستۍ اوپه کارکي د جديت بيانونوتمام نه درلود. شهيدغلام حيدرحميدي دارغنداو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوهک کلي د سردار عبدالحميد خان د کورنۍ غړی و وچي د۲۰۱۱ ع کال دجولای پر۲۷ مه ئې دخپل کارپه دفترکي ديوه ځانمرګي بريدله امله خپل ژوندله لاسه ورکړ. دده دوژلو په ورځ مادغه يادانښت دځان له پاره اخيستی وو:

" نن (۲۷جولای ۲۰۱۱ع) دکندهارښاروال پخپل دفترکي دځانمرګي بريدله امله ووژل سو. په افغانستان، خصوصاکندهارکي له څه مودې راهيسي ددغه رازوژنولړۍ روانه ده. راتلونکې ډېره تياره معلومېږي.
غلام حيدر حميدي د غلام سرور خان حميدي زوی او ۶۵ کاله پخوا د کندهار ولايت د ارغنداب ولسوالۍ د کوهک په کلي کي زېږېدلی وو. لومړنۍ زده کړي په خپل پلرني کلي کوهک کي کړي او ۱۲ټولګی يې د کندهار په ميرويس لېسه کي سرته رسولي وي.ترهغه وروسته ئې د کابل پوهنتون دتعليم وتربيې پوهنځۍ څخه دفارغېدلوسند اخيستی وو.د کندهار ښاروال غلام حيدر حميدي دوې لوڼې او يو زوی پاته سوي دي. "

ښاروال حميدي دعلامه رشاددمقبرې په محوطه کي ښخ دئ. پرقبرئې شنخته ولاړه ده.پاک خدای دې وبخښي.

داپرېل پرشپاړسمه دمرحوم عبدالباري خان اشنا لمسي د شهيد انجنير عبدالطيف اشنازوی محمدآصف اشناکورته د خپل مونوګراف په باب ،چي موضوع ئې دخپل نيکه عبدالباري خان اشنادعلمي وادبي کار څېړنه وه،دمشوروغوښتلوپه نيت راغلی وو، ماورته ويلي ول چي اشنامرحوم دعکسويوقديم البوم پخپل لاس برابرکړی وو، که ددغه البوم له عکسوڅخه دخپل مونوګراف له پاره ځيني عکسونه انتخاب کړې، ښه به وي. ده راسره ښه کړه. دمونوګراف له پاره مي ئې خپله يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاطره هم وروسپارله چي په مونوگراف کي ئې راوړي . خاطره مي داسي ورته ليکلې وه:

(دادشپږ‌پنځوسوکالوزړه خاطره ده،هغه وخت زه لس کلن لانه وم،چي پلارمي دملاگلدادکوڅي پرمخامخ دعطارۍ دیوه دوکان څښتن پرملامحمدنوراخندصاحب باندي شاگردکړم. ملاصاحب زموږ د کورنۍ له نورومشرانوسره هم محشوروواوپلارمي په دغه ورځ ورته وويل : " ددغه وراره دي ديني روزنه وښوونه،ماستاسي پرغاړه واچوله". ملاصاحب په دوکان کي خپل څنگ ته کښېنولم اوپه ډېره مهرباني ئې نوم راڅخه وپوښت اوتريوڅونورو‌پوښتنوورو‌سته ئې زماپلارته وويل چي: "شروط الصلوة ورهديه که،سرله سبادي راځي".

دتدريس دالړۍ څوکاله پسې اوږده سوه.

ملاصاحب هډور،غنمرنگه، لږڅه چاغ سړی وو،په لوی بالاکرزکي اوسېدئ. دغه کلی دکندهارښارختيځ ته دکوچني بالاکرز او بختيارو تر منځ پروت دئ، دی به سهارله کوره ترلمانځه وروسته دوکان ته پلی راتلئ. دوکان ته تررسېدلودمخه به ئې دکابل بازارسماوارچي ته دچايوفرمايش ورکړاوله نانوای څخه به ئې توده ډوډۍ راواخيستله. په دوکان کي به ئې ترسباناري دمخه ددلائل الخيرات شريف وظيفه وکړه اووروسته به نوددوکان په تنظيم بوخت سو.

پردوکان به تل يويادوه تنه سپين ږيري ناست ول اوزياتره به ځوان طالبان دپوښتنودحل له پاره ورته راتلل. ملاصاحب سربېره پردې چي دديني علومواستادوو،له عصري تعليماتوسره ئې هم مينه وه، خپل زامن ئې ټول په ښوونځي کي شامل کړي ول اويوزوی عبدالباري خان اشناخوئې په کابل کي دادبياتوپه څانگه کي د تحصيلاتو تر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشپړېدو وروسته دکندهارولايت دپوهني مديرهم مقرسو،چي مائې په لېسه کي دشاګردۍ وياړلاره.

ملاصاحب ته هره ورځ دطلوع افغان اخباردوکان ته راوړل کېدئ. ټول ئې مطالعه کاوه اوپه دوکان کي له ناستوکسانوسره به ئې دهغه پرمطالبوباندي تبصره کوله.

زه چي دمرحوم ملامحمدنوراخندصاحب مهربانه رويه،حسن خُلق اوپرشاګردانوباندي تراندازي زياته پېرزوينه رايادوم د " هرهډدي وجنت ته سي" تردوعابله لويه مجراينه اودحق اداينه نسم ورته موندلای.

دتصادفاتوخبره ده ،چي سږکال (١٣٩١ش) په حمل مياشت کي چي مي خپل پلرني ټاټوبي کندهارته دراتګ سعادت په برخه سو، دمرحوم ملاصاحب کړوسی،دمرحوم عبدالباري خان اشنالمسی او د شهيد عبداللطيف اشنازوی،ګران آصف اشنامي ليدوته راغئ اودخبروپه ترڅ کي ئې پرخپل نيکه باندي دليکني (مونوګراف) يادونه وکړه. خدای (ج) دې پرهمت برکت کښېږدي. داخوکرښې مي د خپلو مرحومينو استادانوپه يادورته وکښلې،چي دليکني په يوه برخه کي ئې ورسره يوځای کړي.
محمدمعصوم هوتک
کندهار ـ ٢ / ٢ / ١٣٩١ش "

ګران آصف اشنادا پرېل پر يوويشتمه ئې دخپل نيکه په لاس ترتيب سوی دعکسوالبوم کورته راووړ. ددغه البوم ټول عکسونه خورازيات تاريخي ارزښت لري اوماپکښې دخپلي دوولس کلنۍ عکس هم پيداکړ. کېسه داسي وه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ۱۳۳۸ ش کال په افغانستان کي دصدراعظم سردارمحمدداودخان په نوښت دلومړي ځل له پاره دمعلم ورځ په ټول افغانستان کي په شاندارومراسموسره ونمانځل سوه. په کندهارکي ددغي ورځي په وياړداحمدشاه باباپه لېسه کي درانه مراسم جوړسوي ول چي دوخت نائب الحکومه ، محمدصديق خان وزيري، دقول اردوقوماندان جنرال خان محمدخان اوکندهارښاروال محمداکبرخان هم برخه پکښې درلوده. دمراسموپه لړکي دده خوجې ښوونځي زده کوونکويوه ترانه هم وويله چي دترانې په دغه ټيم کي زه هم شامل وم. ترانه دده خوجې ښوونځي يوه ښوونکي ګل محمدخان،چي دکندهاردکوچني بالاکرز اوسېدونکي وو، جوړه کړې وه اوموږدده له لارښووني سم له موزيک سره يوځاى په ګډه وويله. ددې ترانې ځوبنده مي تراوسه لاهم په حافظه کي سته. په دې ډول:

رحيم رحمانه-غواړوله تانه-لوړترهرڅانه-افغانستان
ياذوالجلاله-مې کړې زواله-ګرزوسرشاله-موږېپه هرآن
ورځ دمعلم ده،معلم استاد
لوى خدمتګاره،دخپل هيواد
يوښه پالنه-بل ئې روزنه-کړي دوطنه-دى په ښه شان

ددغي ترانې دويونکوعکس داروانښادعبدالباري خان اشنا، چي په دغه وخت کي دکندهاردمعارف مديروو، په ترتيب سوي البم کي له توضيح اونېټې سره يوځاى موجودوو. مائې کاپي دآصف جان اشناپه اجازه له ځان سره واخيستله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دتراني ويونکوددوهم کتاردښی خوااول تن ،چي د سره رنګ په نخښه نښاني سوی دئ،زه (معصوم هوتک) يم چي دغه وخت دده خوجې د لومړني ښوونځي په پنځم ټولګي کي وم.دتراني دډلي سرتېيم چي مايکروفون ته ولاړدئ، فتح محمد نومېږي . دی له ښوونځي څخه ترفارغېدلووروسته څه موده معلم وو. زه چي په کراچي کي اوسېدلم (۱۹۹۰ع) ده هم په پاکستان کي دمهاجرت شپې تېرولې او په سهراب ګوټهـ کې دوکان کاوه. دده ښي لاس ته ولاړتن ګل محمدخان ښوونکی دئ. دتراني شعر ده ويلی اود کمپوزکارئې هم سرته رسولی وو.دګروپ شاته سرمعلم محمد هاشم خان ولاړدئ.

دده خوجې لومړنی ښوونځی دميرويس نيکه له لېسې سره په څنګ کي داوسني عالي دارالمعلمين دوداني پرځای واقع وو. دلومړني ښوونځي اولېسې وداني دمجاهدينودواک موندلوپه لومړي کال له بېخه ورانه سوه. اوس ئې پرځای دښوونکودروزني دعالي موسسې په نامه نوې څومنزله ودانی جوړه سوې ده. دده خوجې لومړنی ښوونځی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته دتجربوي ښوونځي په نامه واووښت چي اوس هم په دغه نامه فعال ښوونځی دئ.

داپرېل پر۲۲ مه (۲۰۱۲ع) مي دعلامه رشادکتابتون وکوت. داکتابتون دعلامه رشادباباپه کورکي،چي دکندهارښارپه اوله ناحیه کي دسردارمددخان چوک ته څرمه واقع دئ، دعلامه باباتروفات وروسته دده دفرهنګپال زوی استادشیرشاه رشاد اودده دکورنۍ دنوروغړوپه مرسته تنظیم اوترتیب سوی دئ. دترتیبولوپه کارکې ځوان اوفعال فرهنګي شخصیت ښاغلي خلیل سروري هم ډېره خواري کښلې ده. په دغه کتابتون کي هغه ټول نایاب کتابونه اوډل سوي اوعامه استفادې ته ایښوول سوي دي، چي دعلامه رشادپخپل لاس د شپېتو اویاوو کالو په اوږدوکي برابرسوي دي. ددغه کتابتون زېرمه دټول هیوادپه سطحه کي بې جوړې ده. دعلامه باباددغه کوریوه برخه د رشاد اکاډیمۍ دفترته بېله سوې ده اوپه بله برخه کي دعلامه مرحوم کورنۍ اوسي.

ګران خلیل جان دکتابتون دکتابوتهیه سوی فهرست راته راکړ اوهم ئې په کندهارکي زمااستوګني په ټوله موده زمادارتیاوړکتابونه کورته رارسول چي مابه تراستفادې وروسته بېرته ورسپارل اوده به نورنوي کتابونه راته راوړل. په دغه موده کي مي دخپل اثر(پښتومتون سمېدل غوارې) ددوهم ټوک له پاره خوراډېریاداښتونه واخیستل. ددغه اثر د دوهم ټوک له پاره زیاتره متون ماته په کاناډاکي مېسرنه ول. ما ته د خپل ټول دغه سفرپه جریان کي تردغویاداښتواخیستلوبله غټه بریا په لاس رانغلل. که دژوندپرمېنه وم، ددغو یادښتودتنظیم کاربه ډېرژر پیل کړم(انشاءالله).خوترهغه دمخه مي د(ادم) شاعرددېوان ترتیب وتنظیم اودخپل دغه حاضریونلیک لیکنه په اولویتونوکي ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کشکي زه په کندهارکي اوسېدلای،چي له دغه کتابتون څخه به مي د علامه بابادناچاپوآثاروپه تنظيم وترتيب کي ډېره استفاده کړې وای او دکارهغه ستونزي به مي ډېري کمي سوي وای چي په کاناډاکي ددغو آثارودکمپوزپروخت ورسره مخامخ يم. اوس زماددغو ستونزو پېټی دعلامه رشاداکاډيمۍ دمسئولينوپه مرسته زماله اوږوڅخه کښته کېږي. پرهمت دې برکتونه وه.

په دغه ورځ چي مادغه کتابتون کوت،دعلامه باباکشرزوی احمدشاه رشادهم له خارج څخه کندهارته راغلی وو ،چي ترڅارسېدو څوساعته وروسته مي په همدغه کتابتون کي ورسره وکتل.

داسباورځ (داپرېل ۲۳مه) مي ټوله په کورکي تېره کړه اوله کتابتون څخه دراوړوآثاروپه کتنه بوخت وم . په دغه ورځ مي دسکندرخان خټک ددېوان دمطالعي پروخت دخپل نوي چاپ سوي کتاب (پښتو متون سمبدل غواړي) په لومړي ټوک کي دسکندر خان خټک پر شمايلنامه اوپندنامه باندي دبحث په ترڅ کي خپل دتامل وړهغه برداشت ته متوجه سوم چي دسکندرخان خټک دزامنود نومونو په برخه کي مي دهغه وخت دموجودومآخذوله مخي کړی وو. ماد سکندرخان په زامنوکي دمنورپه باب شک څرګندکړی وو. ددغه شک دازالې له اسيته مي ديوې کوچنوټي ليکني خاکه سره برابره کړه او ګِران روهيال ته مي ورکړه چي ترکمپوز وروسته ئې په تاندويبپاڼه کي خپره کړي . ده ته دې خدای خيروركړي ليکنه ئې زمادخاکې له مخي تهيه اوترکمپوزاوټايپ وروسته ئې زماله غوښتني سره سمه تاند ويبپاڼي ته ولېږله چي تاندوالوهم بې له ځنډه خپره کړه. ددغي ليکني ترخپرېدووروسته مي اوږې ډېري سپکي سوې. زه هروخت هڅه کوم چي پخپلو ليکنوکي خپل ناسم حکمونه تربل هرچادمخه زه پخپله سم کړم. له دې کاره مي مراددادئ چي لوستونکوته وښيم چي زه خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکنوته هم هروخت په انتقادي نظرګورم اوچي وس مي وسي سم د لاسه کره کتنه باندي کوم. غلطي اوناسم حکمونه بالذات ګناه نه ګڼم خوپرناسمواودتامل وړاحکاموباندي بې ځايه ټينګارته دسرټمبګۍ په سترګه ګورم چي ماداونوروټولوته دي خدای له دغه مصيبت څخه نجات راکړي (آمين).

په دغه ورځ ناوخته دکندهارځوان فرهنګپال ګران عبدالستارجان مهتابي کورته زمادليدوله پاره راغی. ډېراخلاصمن زلمی دئ. له بدو سترګودې خدای وساتي . دده دکورنۍمشران زموږپه پلرنی مېنه (دملا ګلداپه کوڅه) کي اوسېدل اودی هم تراوسه پوري هوري اوسي. زماسره په کاناډاکي هم هروخت تيلفوني اړيکي ساتي اودوطن په حالاتو،په تېره بيادکندهاربنباردمخورو، عالمانواومشاهيروپه مړي و ژوندي مي خبروي. برکتونه دې تل په برخه وي. مادخپلي پردېسۍ په ټوله اوږده موده کي دکندهاربنارله زياترو زلميوفرهنګيانوسره اړيکي ساتلي دي. دغواړيکوساتلوته تردوی زه پخپله ډېره اړتيالرم. زه په همدغو اړيکوباندي ژوندی پايم.دغه رازمثمري اړيکي دې پاک خدای نه راباندي دروي. ماډېره ګټه پکښې کړې ده.

داپرېل پر۲۴مه حميدجان هيلمندی کورته راغی. دوه ساعته مود کندهارپرحالاتواوپه عينومېنه اودده پخپل زراعتي فارم اوکلاکي دده پرفعاليتوباندي تودمجلس وکړ. حميدجان هيلمندی ډېرمتواضع اوپروطن مين سړی دئ اودکندهارپه باب خوراګټورنظريات اوپلانونه لري. دده کمال دادئ چي يوازي پرخبروباندي اکتفاء نه کوي بلکي په عملي توګه هم دښارپه ابادۍ کي خولې تويوي. دحميدجان پلار شهيد عبدالاحدهيلمندی دثورداولي پاچاګښتې په لومړنيو قربانيانوکي وو. ډېرمنوراووطندوست سړی وو. زموږدکورنۍ له مشرانوسره ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېژندل.ددوی پراخه کورنۍ په کندهارکې يوه مخوره، علمدوسته او منوره کورنۍ ده. ددې کورنۍ له مشرانوسره هم ما پېژندل اوله کشرانو سره ئې هم. په دې باب مې يوه کوچنوټې رساله کښلې ده، چې اميددئ ژرچاپ سي.

داپرېل پر۲۵مه سهارپه خېره په دامان اولسوالۍ کې دنجوی کلي ته د خپل مشراکاله زوی حاجي نجيب الله سره ولاړم. دنجوی کلی دکندهار ښارپه ختيځ کې دکابل ـ کندهاردلويې لارې په جنوب کې داعظم کلا پربرابرې پروت دئ. مځکې ئې دترنک په اوبوخړوبېږې. اوسېدونکې ئې اکثريت پوپلزي دي.دنوروقومونو خال خال کورونه هم پکښې سته. دنجوی کلی پخواله ښاره ډېره ليرې وتلې سيمه بلل کېدله. خواوس د ښارسيمه دونه ورنږدې سوې ده چې که حالات په همدې ډول روان وي، کال نه بل کال به دنووپخواوعصري دانيوليکه ور ورسېږي.په دغه کلي کې له پېړيوراهيسې زموږ پلرنی جايدادپاته دئ چې سرپرستي ئې ددغه کلي ديوې اوسېدونکې کورنۍ پرغاړه ده. په تېروشپږو کلونو کې چې زه وطن ته نه وم تللی، په دغه کلي کې ځيني مشران وفات سوي ول اودغه کلي ته له نني ورتګ څخه مې مراد د دغومتوفی کسانوکورنيوته دفاتحې ورکول وو. متوفی کسانوته مې د مغفرت دوعاوې وکړې اودکلي پرنورو شناخته خپلومې پوښتنه و ګروېږنه وکړه.د سهارنهه نيموبجوته بيرته ښارته راغلم.

داپرېل پر۲۶مه دماله جات دريګې کلاچې په سرکې دمرحوم غلام محمدخان کميسارپه کورنۍ کې يوه واده ته دغرمې له خوادعوت سوی وم. له ښاغلي حيات الله رفيقي ، انجنيرشيرشاه رشاداوګران روهيال سره يوځای ورغلم. دماله جات په زړه کې يوخوراشاعرانه کور وو. دګل ګلابواوچمبه ګلوباغچې اودنوروګلانوپه سووګلدانۍ پکښې پرتې وې. واده ته درابلل سوو مېلمنوشمېرهم سوونوته

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسېدئ. دښاردخلګو دودونومصارف اوس تراندازې زيات لوړسوي دي. ماپخواداسي فکر کاوه چي ددغولګښتونواندازه ترهيواددباندي په مهاجرو کورنيو کي داسراف درجې ته رسېدلي ده. خواوس چي مي په وطن کي دننه ودونه او مېلمستياوي وليدلې، ترمهاجروئې اړولې وه. په ښاديو کي مصارف اودډوډۍ ورکړه خوزموږيو پخوانی دود دئ خوچي د "کُلُوا وَشْرَبُوا وَلاتُسرِفُوا "ارشادپه پام کي ونيول سي،د ټولو په خيربه تمام سي.

داپرېل پر۲۲مه (دثوراوومه) ترغرمې وروسته داطلاعاتووکلتورپه رياست کي ئې زماله پاره يوه غونډه جوړه سوې وه چي پروالي ښاغلي پوهنوال دوکتورتوريالي ويسااودولايت پرمرستيال ښاغلي پتيال سربېره دښارزياتروفرهنګپالوخلکوپکښې برخه اخيستې وه. غونډې ته په خاصه توګه ددکتورعبدالرازق پالوال، الحاج حيات الله رفيقي، الحاج فضل محمدپنهان، انجنيرشېرشاه رشاد، ښاغلي نجيب الله هوتکي اودکندهارپوهنتون نورواستادانوراتګ اودهغوی ويناوواو دغه رازدکندهاردځوانوفرهنګيانومخلصانه بيانيوااوولولوزماپر اوږوباندي داحسان اومنني دروند پېټی کښېښوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوېناوو په منځ کې د مازیگر لمانځه داداکولو پروخت دغونډې دبرخه والو ډېرښت دغونډې مسئولین مجبورکړل چې دریاست دودانۍ بل غټ تالار ته دغونډې مېزوچوکۍ اونورلوازم نقل کاندي. ددغې غونډې دوېناکوونکو تروېناووورو سته ماهم خبري وکړې اوپه خبرو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي مي پرنورو موضوعگانو برسېره دافغانستان پرسرنوشت باندي د کندهاردرول پراهميت باندي دتاريخي مثالو په راوړلو سره وړغېدم.

ما خپله وينادمابنام لمانځه دقضاکېدلوله بېري رالنډه کړه. ددغي غونډي ټول جريان دکندهارتلويزيون پرپرده باندي په څوټپاله خپور سو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهارته زمادسفرپه شپوورځوکې به حمدالله صحاف زياتره کورته راتلی اوکله به زه عينومېنې ته ورتلم اوله نورودوستانوسره به مې دی هم ليدئ.داپرېل پراووه ويشتمه خبرسوی وو ،چې زه په عينومېنه کې دخپل خوريې په کورکې يم . دغرمې په شاوخواکې ئې ځان راورساوه اوديوې پښتنې شاعرې شعري مجموعه ئې راته راوړه. داشاعره دزابل ولايت دشاه جوی اوسېدونکې ده اوحنيفه زاهدنومېږي. مجموعه مې له ځان سره کورته راوړه اوڅوورځې مې ئې داشعاروله ويلوڅخه خوند واخيست. کله چې دسفرپه پای کې مخ پرکاناډاراروهې کېدلم، دغه مجموعه مې بيرته له يوه يادابښت سره صحاف صاحب ته ورولېږله.

داپرېل پراته ويشتمه مې دکندهارديوې محلي راديوله خبريالانو ښاغلووطنوال اونوري سره اوږده ادبي مرکه وکړه. مرکه وال دهيلمند ولايت څخه راغلي زلميان ول چې اوس په کندهارکې ميشته دي، داراديو "وړانگه " نومېږي چې دمسئولينوپه گډون ئې دنامه په وينگ کې فشارپرلومړی څپه اچوي. دانا سم تلفظ دهغوتلفظي بدعتوپه جمله کې راځي چې مائې يادوني پخپلوليکنوکې کړي دي. د " دنده "، "خواله " اودې ورته نوروکلماتوفشارونه هم زموږوېندويان پرلومړی هجاراوړي چې سم وينگ ئې ددوهمې هجاپه فشاردئ. دمرکې په ترڅ کې مې ددغه ناسم تلفظ يادونه هم ورته وکړه. مگردانا سم تلفظونه اوس دونه عام سوي دي چې داصلاح کولوهڅه ئې، ببرېږم چې هيڅ ځای نه نيسي.

ترمرکې وروسته چې کورته دښارله مرکزڅخه دوستان دليدني کتني له پاره راتلل، په ښارکې ئې، خصوصاًبيادعيدگاه دروازې اودولايت دودانۍ په شاوخواکې ئې دوضعې دناارامۍ خبرونه راوړل. څرخې الوتکې زموږدکوروپرسروپه ټيټه ارتفاع گرزېدلې. دښارله نورو برخو څخه دوستانوتيليفونونه راکول اوله کوره دنه راوتلوسپارښتنه ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوله. ماته راغلومېلمنوهم مجلس پرنیمګورپرېښاوه اوځانونه ئې تر خپلوکوروپوري ورسول.

وروسته خبرسوم چي دووتنوځانمرګودولایت پردفتربریدکړی وواود بریدهدف ئې په سرسره والي وو. دواړه بریدکوونکي له منځه وړل سوي ول اومړه جسدونه ئې دشپې په تلوېزیون کي ښکاره کړل. ویل کېدل چي دي دووتنوپه خپلوبوټونوکي توپنچه پټه تېره کړې وه. په پېښه کي دوه پولېس مړه اویوتن زخمي سوی وو. دپېښي په جریان کي ځینوآژانسوخبرونه خپاره کړل چي والي له خپل دفترڅخه په هلیکوپتر کي ایستل سوی وو ، خوورووسته داخبره هم دسرکاري مطبوعاتوله خواردسوه اوهم عیني شاهدانوناسمه وبلله.

په یوه هیوادکي چي دڅلوېښتوممکلتوعسکردامنیت ساتلوله پاره حاضرسوي وي، ددغه رازپېښوپېښېدل، عاموخلکوته دتعجب وړ ګرزي.

دپېښي په سبانه تاکړي، نه ما. دښارخلک بیرته خپلوکارونوته روان ول اودپرون پرحادثه باندي هرچادخپلوشخصي دلچسپیوپربنسټ اوړدې تبصرې کولې،خودژوندکاروباردپخواپه شان روان وواوکومه جدي وقفه پکښې رانغله.

ددغي پېښي په ماښام یوه محصل دکندهارپوهنتون دښووني او روزني پوهنځي په کلنۍ مشاعره کي دګډون له پاره دبلني کارټ کور ته راووړ. پربلنلیک باندي ددغه پوهنځي درئیس ښاغلي عبدالرحمن بابي لاسلیک لیدل کېدئ. عبدالرحمن بابي اوماپه عالي دارالمعلمین کي یوځای درس لوستی دئ. دی دشهیدعبدالمجیدخان بابي مشر ورور اوزماله صمیمي دوستانوڅخه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه شپه ښاغلي همت صاحب له کابله ټيلفون راوکړاوهيوادته ئې زمادسفرله بابته خوښي وښووله. په کابل کي مي ورسره دليدني کتني نرۍ وعده مي وکړه چي له بده مرغه مي وفاپرونه کړه. ځکه په کابل کي ماصرف دوې شپې تېري کړې اوهغه هم دخپلي کورنۍ له غړوسره داسي مصروف وم، چي بل ځای ته مي دتلومجال ونه موند.

داپرېل پرنهه ويشتمه دغرمې پردووبجوپوهنتون ته دمشاعرې له پاره په ريکشاکي ولاړم. دوستانومخکي لاهم راته ويلي ول، چي مشاعرې ته دتګ وسيله به راته برابره کړي، خوماته هروخت دخپل اختيارتګ ترتشريفاتي تګونوغوره وي. په ريکشاکي دپخوانۍ عيدګاه مخي ته تېرسوم اودلويې ويالې (ظاهرشاهي کانال) پرشمالي څنډه چي اوس پوخ سړک دئ، ترپوهنتون پورې ولاړم. دپخوانۍ عيدګاه ودانې چي داحمدشاهي عصرله يادګاروڅخه وه، اوس دمحمودطرزي په نامه يوه لېسه پکښې تاسيس سوې ده. دعيدګاه لويديځ ته دسړک پردواړو غاړودوکانونه ودان سوي دي.

دپوهنتون په دروازه کي مي هم پيره دارته ځان ورونه ښود. هغه تر تلاښۍ وروسته راته وويل چي "حاجي صاب، دغه سړک سيده واخله، يوڅوک به دمشاعرې ځای دروښيي". ترښه اوږده پياده مزله وروسته د ښووني اوروزني پوهنځي رياست ته ،چي په دوهم پوړکي وو ،وروختم . دپوهنځي رئيس عبدالرحمن بابې مي له نژدې شلو کالووروسته وليد. زماپه ليدوسره له ځايه اوچت راولاړسو اود محبت وصميميت ټينګ روغبړموسره وکړ.ورو ورونوردوستان هم راپيدا سول. دپوهنتون رئيس ښاغلی توتاخېل،مرستيال ئې ښاغلي عبدالتواب بالاکرزی اونوراستادان درياست اطاق ته راغلل. ترچايو څښلووروسته د مشاعرې سالون ته چي دنوي عيدګاه دودانۍ په يوه څنډه کي واقع وو ، ولاړو. دغه سالون اصلا دمحصلينودډوډۍ خوړلو ځای دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشاعرې ته دپوهنتون ډېرى محصلين راغلي ول اومشاعره دمازيگر تراذانه پوري روانه وه. زه ئې دوه واره ستېج ته وروبللم اوځينو محصلينوته ئې سوغاتونه هم زما په لاس ورکړل. ترمشاعرې وروسته د پوهنتون رئيس اونورومقاماتودپوهنتون دفعاليتوپه باب د محصلينو په مخ کي تفصيلات راکول.

دمشاعرې په غونډه کي ښاغلي سيدحبيب الله روحاني دخپلواشعارو دوې چاپي مجموعې راکړې.

زه چي دشپې کورته راغلم، جيبي تيلفون ته مي يوه نامعلوم شخص، چي ځان ئې دپوهنتون محصل راته وښود ،تيلفون راوکړاوراته وئې ويل چي موږمحصلين خوراډېري ستونزي لرواودمقاماتونئې ځرگندوني ټولي دمنلونه دي. دپوهنتون دتشنابوناوړه حالت ئې د شکايتوپه سرکي راته ووايه. ددغه حالت اوبدبويي شاهدزه پخپله هم وم. مسئولومقاماتوهم دمسئلې جديت مانه اوپه ټينگه ئې راته وويل چي ددغي معضلې دحل په لارکي ئې هڅي رواني دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داپرېل پردېرشمه (د۱۳۹۱ ش کال دثوریوولسمه) دسهارپراته نیمو بجوله استادحیات الله رفیقي او دحضرت ولي سره په عینومېنه کي دملالۍ په نامه دنوي پوهنتون دپرانیستلوغونډي ته ورغلم. بلنلیک ئې تېره ورځ دکندهارپوهنتون درئیس ښاغلي طوطاخېل له خوا راسپارل سوی وو. په غونډه کي محمودخان کرزی اونورلویان هم ناست ول. ملالۍ پوهنتون یوشخصي پوهنتون دئ اوماوارېدل چي مالي چاري ئې په محمودخان کرزي پوري اړه لري.

دغونډي په پیل کي ددغه پوهنتون تاکل سوي مشرپخپلوخبروکي په تکرارسره داټکی بیان کړچي دی په ټول کندهارکي وګرزېد ، خوددغه پوهنتون دبورډ له پاره ئې یوپوهاندډاکټرلاهم پیدانکړ. له ناچارۍ څخه مجبورسوچي دبلي سیمي کوم پوهاندورته ومومي. دغه مکرره اودردونکې یادونه پرماباندي لږڅه درنه سوه اوخپل شاګردپوهنوال ډاکټرعبدالواحدوثیق ته مي ،چي څنګ ته مي نزدې ناست وو ، دزړه له درده،خوظاهراً په ټوکوویل : " ډاکټرصاحب پرداپوهاندي مو یوڅه چټک کاروکړئ اودغه علمي رتبه ترلاسه کړئ ،چي له دغه راز پېغور څخه خوخلاص سو ! " ده ډادراکړچي پرتېبسس باندي کار کوي اود دفاع له پاره ئې چمتوکوي. پوهنوال ډاکټروثیق دلېسې په ټوله دوره کي زماډېرلایق شاګرد وو.

دغه ټوله ورځ زماپه ذهن کي دمیرزاعبدالقادربیدل (۱۶۴۴ ـ ۱۷۲۰ع) دغه لاندي شعرهیسته و دوري کېدئ:

یادآن فـــــرصت که عیش رایگانی داشتیم
سجده ای چـــون آستان،براستانی داشتیم
یادآن ســـامان جمعیّت، که درصحرای شوق
بس که می رفتیم ازخـــود ،کاروانی داشتیم
یادِآن سرگشتگی،کزبستنش چـــون گردباد

(c) ketabton.com: The Digital Library

درزمین خـــاکساری،آســـــمانی داشتیم
گردِآسودن ندارد ،عـــــــرصه جولانِ هوش
رفتِ آن کزبیخــــودی،ضبط عنانی داشتیم
دست ماودامن فـــــــرصت،که تیرنازِ او
درنیستان بــــود ،تاما استخوانی داشتیم
ذوق وصلی گشت،بــــــرقِ خرمنِ آرامها
ورنه مادرخاک نومیدی، جـــهانی داشتیم
ای برهمن،بیخبرازکیشِ هـــمدردی مباش
پیش ازین ماهم،بت نامـــــهربانی داشتیم
هرقدراوچهره می افــروخت،مامی سوختیم
درخورعرض بـــــــهارِ او ،خزانی داشتیم
درســــــــــراه خیالش،ازطپیدنهای دل
تاغباری بود ،مابرخــــــودگمانی داشتیم
دست مامحروم مــــاند ،آخرزطوف دامنش
خاکِ نم بـــــــودیم، گردِ ناتوانی داشتیم
روزوصلش بایدازشــــرمِ آب گردیدن که ما
درفراقش زندگی کـــــردیم وجانی داشتیم
خامشی صدنسخه آهنگ طلب،شیرازه بست
مدعاگـــــــــم بود ،تاسازِ بیانی داشتیم
شوخی رقص سپند ، آمــــاده خاکستراست
سرمه سایی بود ،اگـــرذوق فغانی داشتیم
جرأتِ پروازهــــرجانیست "بیدل" ورنه ما
درشکَست بال،فیض آشــــــیانی داشتیم

ددغي ورځي دنامېنديودردمي دراتلونکي وخت دامید په پتۍ باندي ټکورکړاويوخه په آرام سوم.

دهمدې ورځي په غرمه په ماله جات کي بیا یوه واده ته خبرسوی وم. واده ته ترتګ دمخه دحاجي میرویس نیکه زیارت ته ولاړم. ترزیارت کولو وروسته مي دقبردډبري لیکنه رانقل کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

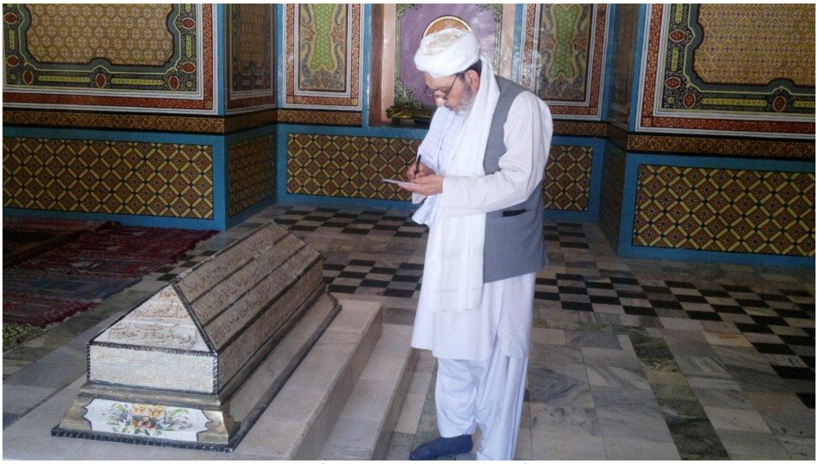

دميرويس نيکه دزيارت دکتيبې ليکلوپروخت

دغه کتيبه په ۱۳۱۱ ش کال ليکل سوې ده. دکتيبې ليکدودد وزير محمدگل خان مومندله خوا ايجادسوی رسم الخط دئ ، خوپه محوري افعالوکي ئې د(ش) پر ځای (س) کارکړی دئ اوداکارپردې خبره باندي دليل کېدلای سي چي وزيرصاحب مرحوم هم په دې برخه کي د(س) او(ش) دواړوکارول صحيح گڼل . داکتيبه چي ځيني توري ئې ماپه اوسني مروج ليکدود را اړولي دي، داسي ده:

" دامرقددښاغلي توريالي پښتون اومحرک دآزادۍ دپښتنانه مرحوم حاجي ميرويس خان نيکه هوتک دی چه پره دي ئې له خپلي ښادمني مبني په مېړانه وويستل اوپښتانه ئې له استيلاځخه دمتجاوزينو ازادکړه اته کاله ئې حکومت وکئ اوپه کال ۱۱۲۷ هق يوزراووه ويشتم قمري کال کي دهجرت وفات سوی دی.پخواهم خورامناسبه لوحه ئې درلودَ مگرپه وخت دتجاوزات داجانبه اوجگړولوحه ئې ورکه سوه .په کال ۱۳۵۱هق ۱۳۱۱هـ ش په دريم کال دسلطنت داعليحضرت پښتون محمدنادرشاه په توجه دښاغلي پښتون محمدگل خان مهمندرئيس تنظيمه دقندهارپه يادگاردحميت اولوړوخدمتوددې ننگيالي پښتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوښاغلي نيکه اودپاره داحياء د ملي افتخاراتوبيادامرقدنوى ودان اوتعميراواحاطه ئې ارت اويوه باغچه ورته سازکړه سوه اودالوحه د رياست بلديه له خوا وليکل سوه.

دننګ تورته به مي هرهڅوي
چه پس له مړيني مي پرګورراسي مينه "

په دغه ورځ مي دخرقې مبارکې ترزيارت وروسته دمازيګرلمونځ د لوى احمدشاه بابادمقبرې پرتنګاچه اداکړ اودمعاصرافغانستان د بنسټ ايښوونکي پاک روح ته مي دمغفرت اودزمانې له مصائبوڅخه د افغانستان دنجات له پاره ډېري دوعاوي وکړې.

دلوى احمدشاه بابامقبره

ترهغه وروسته مي دلوى احمدشاه بابادمقبرې شاوخوادځينو قبروشنختي وکتلې ، خو د وخت دتنګوالي له اسيته مي ددغوشنختودرانقلولو کاربل وخت ته پرېښوو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پراوله (۲۰۱۲ع) دشپې له خوادحاجي محمدولي خان کره په عینو مېنه کي مېلمه وم. ډېرخلک ئې خبرکړي ول. دکندهاردښووني او روزني رئیس ښاغلی صافي صاحب اوملګري ئې هم دعوت کړي ول. دکندهاردښووني اوروزني په برخه کي موښه ډېربیانونه سره وکړل. په دغه مېلمستیاکي مي ځیني دوستان له دېرشوکالووروسته ولیدل.

په داسبائې دسورغراخبارهمکارښاغلي عبدالواسع هڅیال دمرکې له پاره ټېلفون راوکړ. ترېولږسرګردانیووروسته ئې کورته ځان راورساوه اومفصله مرکه مي ورسره وکړه. دخپل ژوندپرلوړوځوړاودپښتوژبې پرلیکدود مواورډبحث وکړ. وعده ئې راسره وکړه چي ترخپرېدودمخه به ئې یوواړزماترنظرتېروي.

عبدالواسع هڅیال دکندهاردمشهورمحلي شاعرملاعبدالمنان اخوند لمسی دئ. زماځخه ئې دخپل مورني نیکه، ملاعبدالمنان اخوندد دېوان دچاپ په باب پوښتنه وکړه، ډاډمي ورکړ، چي دهغه دېوان دکار هغه برخه،چي په مائې اړه درلوده، بشپړه سوې ده. دېوان مي تصحیح کړی دئ اوسریزه مي ورته کښلې ده. نوردچاپ انتظار کاږي.

دمی پردریمه (دغوایي ۱۴مه - ۱۳۹۱ش) دکندهارپه عالي دارالمعلمین کي مشاعره ترتیب سوې وه. ګډون مي پکښې وکړاولنډه وینامي هم وکړه. په هغې کي مي دخپل تعلیمي جریان په باب، چي د هغه وخت په ده خوجه ښوونځي کي مي کړی وو، ځیني خاطرې بیان کړې . ده خوجه ښوونځی دهمدې اوسني عالي دارالمعلمین پرځای ودان وو. محترم پالوال صاحب مشاعرې ته ناوخته راورسېد.په دغه مشاعره کي مي خپل همصنفي، فضل محمدخان پسله ځلوېښتو کالو ولید. دی اوس په تجربوي ښوونځي کي سرښوونکی دئ. دزلمیتوب د

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت عکسونه ئې چې ګډموسره اخيستي ول، ورسره راوړي ول. د هغود راښوولوپروخت ئې دپخوانيووختوپه ارمان په سترګوکي اوښکي ودربدلې.

دمشاعرې له نيمايي څخه دعبدالواسع هڅيال په ملګرتيادروهي ادبي بهير اووه نيزي غونډي ته ورغلم. دبهيرغونډي دکاربزبازارپه يوه کورکي کېږي. موږدرسېدلوپروخت دبهيرغونډه پيل سوې وه اوديوه زلمي شاعرپرشعرباندي بحثونه روان ول. ددغه شعردمطلع يونيم بيتی داسې وو : "خاني نه غواړم فقيريم ستاله پاره"

دکره کتني په پای کي مااوږده ويناوکړه. دژبي پرعمومي قوانينو، د واحدليکدودپراوسني حالت،دژبي په ګرامرکي داوازوپررول، اودا چي ګرامرداوازوله مخي جوړېږي نه دليک له رويه، داچي ليک وروسته دئ اودژبي قاعدې ترهغه وړاندي جوړي سوي اوبشيړي سوي وي. د دې موضوع له يادولوڅخه مي مراددااوو،ځيني کسان چي دکلماتودجمع قاعده داوسني ليکدودله مخي دکلماتودپای د(ه) له رويه ټاکي، تېروتلي دي اودژبوله عمومي کلياتوڅخه سرغړونه کوي. دغه رازمي د(چې،چي ـ مې، مي ـ کې،کي) په برخه کي داوږدې (ياء) دعامېدلوپرتاريخي لړليدروڼاواچوله اوهغه مي دهندي اواردوژبو اغېزه وبلله. په خبروکي مي دځوانانوترمنځ پريووالي اوږدبيان وکړ، د هغه په ترڅ کي مي هغوشيطاني توطئوته هم اشاره وکړه چي غواړي پښتانه پخپلومنځوکي سره واچوي اوسره ببل ئې کړي. دوينا په پای کي مي ددوی ځينوپوښتنوته جوابونه ورکړل اودبهيرپه بله غونډه کي مي دګډون په وعده رخصت څني واخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبهېرد غونډې د غه تالاردادبي ستورو په عکسونو ښکلی کړه سوی وو. دعلامه رشادباباعکس پکښې نه وو. ما پر دغه غفلت باندي اعتراض وکړاوپه دې باب مي هيڅ رازپلمه موجه ونه بلله.

دبهېرددغي غونډې دبرخه والوله خولومي څوځواره واورېدل چي زماله څرګندونوڅخه ئې ډېررضائيت درلود.

په دابله پنجشنبه په کورکي په دې نيامت منتظرناست وم، چي له بهېروالوڅخه به مي يوڅوک غونډې ته بوزي، ځکه زه دښاردنووکوڅو او ودانيوله اسيته په دغه سيمه کي بلدنه وم چي پخپله ورغلی وای، خوڅوک رانغله اوپه غونډه کي دنه ګډون ارمان راسره پاته سو. زماد سفرپه پای کي چي بهېروال کورته راغلل، هغوته مي داموضوع بيان کړه او داسي راته ښکاره سوه، چي په دې باب دتفاهم نيمګړتيااغېزه کړې وه اودوی زماد انتظارله بابته ډېرمتاسف سول اوعذرئې وغوښت. ګران هځيال ته دي خدای خيرورکړي دبهېرله غونډې څخه ئې ترعينو مېني پوري زه پخپل موټرکي ورسره بوتلم. په دغه شپه دښاغلي کاکا اسدالله خان کره مېلمه وم. پرنوروميلمنوسربېره صحاف صاحب او ګران روهيال هم راغلي ول. دمجلس په جريان کي کاکااسدالله خان يو شمېرخطي نسخې راښکاره کړلې. په هغوکي دتهذيب الواجبات يوه خطي نسخه هم وه. ماته دانسخه اشناغوندي وايسېدله. کاکاراته وويل چي کابل ته يوچاله پېښوره راوړې وه اوده په پيسوئني اخيستې وه. نسخه چي ماوکتله، راته څرګنده سوه چي داهماغه نسخه وه چي د مولوي صالح محمدخان په کتابخانه کي ساتله کېدله اودنسخود مهاجرت په لړکي ترپېښوره اوکابله پوري رسېدلې اوبيرته خپلي اصلي مېني، کندهارته راستنه سوې وه. داخبره مي له حاضرمجلس سره شريکه کړه چي دحاضرينوله خوائې دموافقې اړخ يوڅه کمزوری راته ښکاره سو. وروسته چي مي نسخه پاڼه په پاڼه واړوله راواړوله، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاڼوپه منځ کي مي يوليک وموندچي زماداکا(تره) ، حاجی عبدالباقي له خوامولوي صاحب مرحوم ته ليکل سوی وواودليکلو نېټه ئې، که مي حافظې غلطي نه وي کړې، يوزرودرې سوه اووه ويشت لمريزکال وو. په دغه ليک کي زموږدکورنۍ دنارينه او ښځمنونومونه راغلي ول چي دسلام رسولوپه نيامت ليکل سوي ول. ليک مي کاکاته دخپلي خبري داثبات په خاطر ورکړاودساتلو سپارښت مي پروکړ. څوورځي وروسته چي بيادکاکااسدالله کورته ورغلم، ليک ئې راښکاره کړچي پريوه بل کاغذباندي ئې دلاښه ساتني په نيامت سريښ کړی وو اود کاغذپرشائې دهغي شپې ټول بيان اودنسخې په باب زمامعلومات پخپل خط ليکلي ول.

کاکااسدالله خان دکندهارپه فرهنګي کسانوکي دقدروړسړی دئ چي د خپلي سرمايې ښه ډېره برخه ئې دهيواددورکوسووکتابوپه بيرته موندلوکي لګولې ده اولګوي ئې. دده په لاس موندل سوي ناياب کتاب، دسيدجمال الدين افغان تتمة البيان فی تاريخ افغان پښتو ترجمه ماځوکاله دمخه چاپ ته تياره کړه اوپه جرمني کي دافغاني کلتوري ټولني له خواچاپ سوه. دغه کتاب اوس دکلتوري ټولني په موافقه دکندهارداطلاعات وکلتوررياست په همت دوهم وارچاپ سوی دئ.

دمېلمستياپه داسبا، دجمعې په ورځ ارغنداوته ولاړم. ټوله ورځ مي په باغ کي له خپلوپخوانيوملګروسره تېره کړه. توتوسپينه دانه اچولې وه، خودراټک وهلونه وه. دانارو درختي په سروګلانوپټي وې. د ارغنداوننداره ډېره په زړه پوري وه. مازيګررودخاني ته ورشوه سولو. پررودباندي نوي جوړسوي پله ته ولاړو. دخلګودزياتي ګڼه ګوڼي له اسيته ډېرپياته نه سولو. دارغنداوپه رودکي دسږکال دبارانوله اسيته ښه ډېري اوبه بهېدلې اودکال دابادۍ زېری ئې ورکاوه. دکندهارباغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

والاپه تېروڅوکلونوکي دسرپرسروچكاليوله اسيته ډېرتاواني سوي ول اووديې وچكاليواغېزو عام اولس ته هم تاوانونه رسولي ول. سړكال بدنه وو. دخلكوامیدونه زيات ول.

پريوقوم چي دجګړومصيبت نازل سي، پرڅنګ ئې اسمان هم ورسره مرورسي . زموږدهيوادپه جګړوكي رالوی سوي نسل ته دغه ترخه واقعيتونه څووراه په اثبات رسېدلي دي. پاک خدای دي دسولي او آرامۍ كلونه يوواربياپردغه دردېدلي،ځورول سوي اوكړېدلي ملت باندي راولي.

دكندهارپه اوسنيوتعميراتي پراختياووكي ددغي سيمي دځينو مشاهيروقبرونه لاندي سوي دي. ماته دځينوزلميوله خواوويل سوه چي دپيرمحمدكاكړقبرديوې ودانۍ په منځ كي راغلی دئ اوګوياله منځه تللوپه حال كي دئ. داخبره ماته دزياتي خواشينۍ اواندېښني وړوګرځېدله. ددغه قبراونوروماته معلوموقبرونودليدني كتني تلاښ مي شروع كړ. ګران ستارجان مهتابي راته وويل چي دپيرمحمد كاكړ قبرپاته دئ، خوڅرنګه چي څنګ ته ئې يوحمام جوړسوی دئ اودحمام دبدرفت اوبه دقبرپرلوربهېږي، ځكه ئې نودقبردله منځه تلوامكانات برابركړي دي. دقبردموقعيت په برخه كي بايدووايم چي دحضرت جي باباد زيارت تركوڅې چي پرعمومي جاده باندي لويدېځې خواته څوک ولاړسي، يوه كوڅه مخې ته راځي چي عمومي هديرې ته وتلې ده . دپيرمحمدكاكړقبرپه دغه كوڅه كي واقع دئ.

ستارجان مهتابي ته مي سپارښتنه وكړه چي ددغه قبرعكسونه برابر كړي . په دغه وخت كي زه كاناډاته راغلم. له دې ځايه مي بياله ګران مهتابي سره دتيلفون له لاري خبري وكړې. هغه ته دي پاک خدای

(c) ketabton.com: The Digital Library

برکتونه ورکړي، دغه عکسونه ئې له ليک سره يوځای راولېږل چي زه ئې ديونليک درنولوستونکوته جنساً وړاندي کوم:

Date: Fri, 15 Jun 2012 04:31:36 -0700
Subject:
From: satar.mahtabi@gmail.com

To: mhotak@hotmail.com

سلامونه نيکي هيلي محترم استاده لوي ښتن دي وکړي چه جوړ اوروغ به ياست هغه تصويرونه مي درته ولیږل اميد سته چه ترلاسه به يي کړي اوبله خبره دپيرمحمد کاکړ قبرپه بشپړه توګه له منځه تللي دي که توجه ژر ورته ونسي شايد دقبرنښاني ټولي ورکي سي حال داچه څلور کاله مخکي په ډيرزيار سره موږ دکندهار ټلويزون له لاري ډه ډيرو مشاهيرو چه نومونه يي ورک سوي وه پيدا اوترڅنګ مو ده دوي قبرونه پيداکړه چه له هغو دجملي څخه يو هم پيرمحمد کاکړ وچه هغه وخت مو عبدالمجيد بابي ته وويل هغه قسم راکړي چه موږ دچاي پيسي هم نه لرو چرته دقبردجوړيدو لپاره يوه کال دمخه مو داموضوع بياراپورته کړه رپورټ موپري جوړ کړپتيال هم پيسي نه درلودي کندهاروالي او ښاروال ته مو وويل ورسته هغو دغه حمام چه قبرته يي پوره زيان رسولي وبند کړ ښاروال موشهيد سو والي صاحب تر اوسه څه نه دي کړي سلام کرزي ،شمس الدين کاکړ،ملامحمد عيس،محمد عمر اوداسي ډيري قبرونه موپيداکړه په سندرغاړو کښي شامحمد ،اغامحمد، ولي محمد ،اوډيري داسي نورما دملامحمد عمر اوملامحمد عيس اخند په اړه ډيرڅه واوريدل دتلويزون ليدونکوته مي ده دوي دشخصيتونودښه پيژندولو لپاره مي ډير معلوماتونه ټول کړل په اړمي مي ډيري ستړياوي تيري کړي يوازني کس زه وم ده دوي دواړو عکسونه مي دښاروالي دلاري دتذکيرودامريت څخه ترلاسه کړه هغه تذکيري چه دوي ته ورکول سوي وي هلته مي ده دوي عکسونه پيداکړه اوعکاسي مو کړه محترم استاده نور دي وخت نه ځايه کوم پرلوي ښتن دي سپارم هرخدمت ته دي زه دورځي په شپه خوشحاله يم چه وي کړم درته ستا دامر به تمه يم په درنښت

عبدالستار

په لاندي عکس کي دښي لاس قبرچي ددېوال څنګ ته واقع دئ، د پيرمحمد کاکړ قبر دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ددې لیکني له لاري دکندهارله دولتي مقاماتوڅخه په ټینګه غوښتنه کوم چي ددغه قبرغم وخوري. لږترلږه دي یوکوچنوټې شنخته ورته ولیکي اوپرشاوخوادې یوه پنجره راوګرځوي.

دخپل تلاښ په برخه کي دفاضل کندهاري مولاناحبیب الله اخندزاده (مشهورپه حبو اخند زاده) دقبرپه باب تشویش راولوېد. ځکه دغه قبردپخوانۍ عیدګاه ختیځ ته دسړک پرغاړه واقع وو. ماچي اوس لیدل چي ددغه سړک پر دواړو غاړوباندي دوکانونه ودان سوي دي اووېرېدم چی دغه هدیره هم لاندي سوې نه وي. په دې لړکي مي دشهیدعبدالواسع اخندزاده لمسی دمرحوم عبدالباري اخندزاده (واسعي) کشرزوی شاه جان کور ته راوغوښت . ددوی دهدېرې پوښتنه مي ځني وکړه. دخوشالۍ خبره وه، چي دده له ویناسره سم،دغه هدیره په تعمیراتي برخه کي نه ده راغلې اوله سړک څخه دختیځ پرلوردمانده پرشرقي څنډه پرته ده. د حبواخندزاده قبرپه هدیره کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

معلوم دئ. لوی قبردئ اوتوري ډبري پراچول سوي دي . ددغي هديرې لويه نښاني داده چي دمرحوم عبدالباري اخندزاده واسعي قبرشنخته لري اوددې شنختي له رويه د حبواخندزاده صاحب قبرهم له چاڅخه نه ورکېږي.

هغه وخت چي شهيدعبدالمجيدبابی (۲۰۱۰ ع شهيد) دکندهارد اطلاعات وکلتور رئيس وو، زماڅخه وغوښتل سوه چي دکندهارد ځينوهغوعلماوو ليست ورته برابرکړم چي قبرونه ئې بايدجوړ او شنختي پرودرول سي. داليست ماله کاناډاڅخه ورولېږه اوپه هغه کي مي دښارهغه مستحق علماء وروپېژندل چي مقبرې ئې معلومې وې، خويائې له سره شنخته نه درلوده، يائې دوخت په تېرېدوسره مقبرې نړېدل وې اوله سره ئې ودانېدل غوښتل . هغه وخت سرکارددغه نېک کارله پاره څه بودجه هم تخصيص کړې وه . دهغې پروژې درک بيا معلوم نه سواودبابی صاحب نوم هم حوادثودشهيدانوپه ليست کي وکيښ. اوس دکندهارله مسئولوچاروا کوڅخه غوښتنه داده چي پردغه خيرباقي کارباندي اقدام وکړي اوځانونه ددوعاوومستحق وګرزوي.

دمی پرپنځمه دماپښين پردروبجوحضرت ولي خان تيلفون راوکړاو دپوهنتون دبېلابېلوڅانګودکتلوله پاره ئې دکندهارپوهنتون دعلمي مرستيال ښاغلي عبدالتواب بالاکرزي بلنه راورسوله.بالاکرزی صاحب دکندهارله ځوانوتحصيل يافته وو څخه يومنور، پروطن مين اوپخپل تاريخي رسالت پوه افغان دئ. په خارج کي ئې لوړتحصيلات کړي دي اوپرانګرېزي ژبه باندي پوره تسلط لري. ددوی کورنۍ په کوچني بالاکرزکي اوسېدله اواوس ئې هم څوکوره لاهورې اوسي . ددوی اکااروابښادسناتورصاحب عبدالرزاق خان بالاکرزی زمااشناوو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

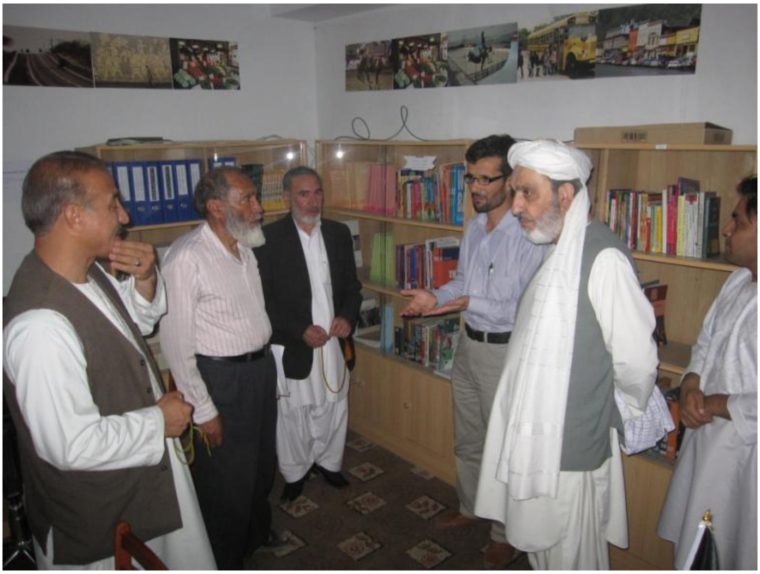

دهمدې ورځې دمازيگرپرځلورنيموبجوپوهنتون ته ولاړو. دکندهار پوهنتون بېلابېل ډيپارټمنټونه اوپوهنځي مي دښاغلوبالاکرزی، انجنير شيرشاه رشاد،عبدالرحمن بابي،حيات الله رفيقي، حضرت ولي او نورواستادانوپه ملگرتياوکتل. دپښتوځانگې دوهم ټولگی موهم وکوت اوله محصلينوسره موله نژدې خبري وکړې. دپوهنتون کتابتون، دعلمي شوراتالار،دکمپيوټرخونه اونورئې دیادوني وړول. دغه رازئې دافغانستان په سطحه کې دلومړي ځل له پاره دکارموندلو ځانگه (Career Centre) فعاله کړې وه. په دغه ځانگه کې ئې له محصلينو سره دکارموندلواوريزومي (resumee)کښلوپه برخه کې مرسته کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

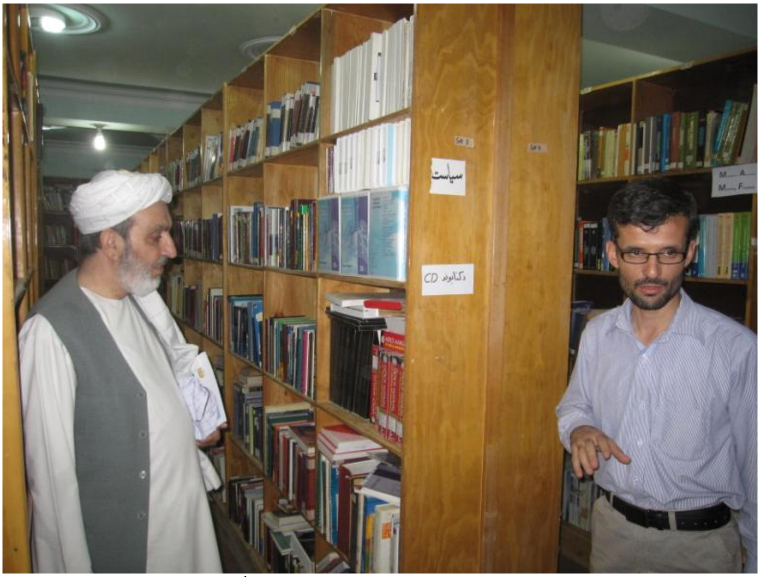

ښاغلی عبدالتواب بالاکرزی او هوتک
د کندهار پوهنتون کتابتون

بالاکرزي صاحب پرنوي جوړېدونکي لابراتوار باندي د نامه ایښوولو په باب مشوره وغوښتله. ما داروا ښاد محمدصادق خان نوم ورته پېشنهاد کړ. صادق خان مرحوم د کندهار له ډېرو موفقو او لایقو ښوونکو څخه وو او په دغه ولایت کي ئې د لابراتوارد بنسټ ایښوونکي ویاړ درلود. د استاد محمدصادق خان شهید دغه لاندي عکس زما سره ووچي په ۱۳۳۸ش کال اخیست سوی دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له کيڼ لوري:
استادمولانامحمداکرم خان، استادمحمدصادق خان، ....

ددغي کتني په جريان کي مودعلامه رشادبابادمقبرې زيارت هم وکړ. ددغه زيارت په محوطه کي اوس داستادنوميالي، عبدالهادي ريشا، عبدالهادي هاند، محمدناصرنصرت، عبدالمجيدبابي اوغلام حيدر حميدي (ښاروال) قبرونه سته چي زياتره ئې په پاخه ډول جوړسوي او شنختي پردرول سوي دي.

دکتني په پای کي مي په مخصوص کتاب کي، په داسي حال کي چي برق نه وو اودښاغلوسيداحمدقانع اوحضرت ولي دلاسي تيلفونو د ځراغوروڼاته لاسليک وکړاودغه ځلوريځه ، چي په هغه ګړی مي جوړه کړه، ورته وليکله:

ودانوي چي پـــــوهنتونونه
راته روزي چي زلمي کدرونه
دمچېدودي، دافتــخاردي
دغه لاسونه، دغه مــغزونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښی خوا: ښاغلی عبدالرحمن بابی، ښاغلی بالاکرزی او هوتک

دکندهاربرېښنا په اوسني وخت کي ددغه ولایت جدي موضوع ده اود ښاراوسېدونکي دخوکلونوراهیسي دکجکي برېښنا په امیدمنتظر پاته سوي دي. دښارله خلکوڅخه مي اورېدل چي دکجکي برېښنا په راوستلوکي عمدي ناغېړي کېږي اوامنیتي مسایل ئې هسي پلمه گرزولې ده.دښاراوسېدونکودبرېښناریاست درئیس ښاغلي انجنیر فضل احمدخان پروطندوستۍ اوپاکنفسۍ باندي بشپړاعتماد درلود او ویل ئې چي دغه شخص په بېلابېلونظامونوکي دکارپه ډېرو سختو شرایطوکي خپله وظیفه په پوره ایمانداری سره سرته رسولې ده خودا چي " له یوه لاسه ټک نه خېژي " اودکابل مقامات هم له کندهارسره د موراومیرې چلندکوي، ځکه نودښارخلک دبرق له ستونزوسره مخامخ دي. دښارپه زیاتروکوروکي خلکوجنرېټرونه اود(موّلِد) په نامه یو راز بیټرۍ ایښي وې چي دتنویرله پاره ئې کارځني اخیست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنيرفضل احمدخان په كابل اوكندهاركي دڅولسيزو راهيسي د برېښنا رياست درئيس په توګه كاركړى دئ اواوس په دې نژدوورځوكي تقاعدته سوق سوى وو.

ماچي به دبرېښناپه برخه كي دخلكوشكايتونه اورېدل، داسي فكربه مي كاوه چي زه دپنځوسوكالوپخوا كندهاركي اوسم. هغه وخت به هم له برق څخه شكايت تربل هرڅه ډېروو. دكندهاريومحلي شاعرارواښاد محمدصديق ادبيارخوپربرق باندي يوشعرجوړكړى وو، چي ښه ډېر كلونه دخلكوپه خولو كي وو.

دمي پرشپږمه دكندهارادبي انجمن يوشمېرغړي كورته راغلل اود "غاټول " په نامه ئې دخپلي دوې مياشتنى خپروني څوګڼې چي په يوه مجلدكي ئې ګنډلي اوزمانامه ته ئې اهداءكړي وې، راكړې. پرورځنيو ادبي موضوعاتواوژبنيوستونزومواوږدې خبري سره وكړې. ددغي خپروني ګڼې اوزمانوركتابونه مي دپوستې له لاري كاناډاته راولېږل. دهغودرارسېدلوتروخته پوري ددغي خپروني په باب دويلوڅه نه لرم.
په دغوشپوكي دكندهارهواوروروګرمېدله. دورې وبادونه هم زيات ول. خلكوويل چي دادتوتودپخېدوګرمي ده اوهركال په دغوورځوكي زياته ګرمي وه. زه چي دمهاجرت په پيل كي په كراچي (سندھ) كي اوسېدلم، هورې به ئې ددغوورځوګرمي د آم (Mango) دپخېدلو ګرمي بلله.

دمي پراوومه ،يعني كندهارته زماترراتګ نهه ويشت ورځي وروسته مي ايله دونه موقع پيداكړه چي دخپل اعتيادپه حكم پركتاب پلورنځيوباندي وګرزم. په سهاركي مي دارګ كتاب پلورونكواوپه سردارمددخان چوك كي مي افغان كتاب پلورنځي ته سرورښكاره كړاودخپلي خوښي څوكتابه مي رانيول. ترهغه وروسته مي په صرافي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماركيټ كي دحاجي ظاهرجان تجارتخانې ته سرورايسته كړ. دمېلمستياعكسونه اوسي ډي ګاني ئې راكړې. په دغه ماركيټ كي مي په تصادفي توګه خپل هم صنفي اغامحمدخان وليد. دى دهغه وخت دپوليسواكاډيمي لوستې ده اودپوليسوافسروو. اوس تقاعددئ. دتېروو ختوپه يادمونبه اوږدمجلس وكړ.

دصرافۍ ماركيټ دسردارمددخان چوک جنوب ته پخواني توپخانې چوک ته نژدې واقع دئ. داماركيټ دښارداسعاروسترمركزدئ. په افغانستان كي تراوسه لاهم لويي تجارتي راكړې وركړې په ډالرياكلداره سرته رسېږي. پخواورځنۍ سوداوي هم په ډالركېدلې. خواوس په ورځنيوپولي راكړووركړوكي دافغانۍ رواج زيات سوى وو. په دې برخه كي يوكيسه په دې ارزي چي وئې ليكم:

كورته په ريكشاكي روان وم اوريكشاوان ته مي دافغانۍ دنه لرلوله اسيته دسلوكلداورنوټ وركړ. په لږڅه دردسره ئې مخ راواړاوه اوراته وئې ويل: " چي تاسي هم كلداري راكړئ، نوله نوروخلكوڅه ګيله ده ". ماپه يوڅه خجالت آمېزه توګه ورته وويل: " وروره ! باوروكړه چي دم درحاله افغانۍ راسره نه وې ". غوښتل مي چي ورته ووايم چي زه له خارجه راغلى يم اوداكلداري له پخواني سفرڅخه راسره پاته وې اوغوښتل مي چي له ځانه ئې ليري كړم. ده لكه زمادمغزخبره چي ئې اورېدلې وي، راته وويل: " درپوهېږم چي له هاخواراغلى يې، خوموږ ته داتولي سرګردانۍ له دغوكلدارو او كلدارخېلوڅخه راپېښي دي. " مابياپه عذرورته ويل چي زماسره اوس نوري پيسې نسته، كورته چي له خيره سره ورسېدو، افغانۍ به دركړم. سړي په خنداراته وويل: " تاسي خوبه پرموږدمېلمستياحق لرئ، زماپيسې دي په مېلمستياكي درپاته وي، خوكلداري دي نه كوم ". سړي زماله فوق العاده زيات ټينګارسره سره يوه حبه هم راڅخه وانخيستله اوورپسئې تركوره پوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسولم او په مينه ئې خدای په اماني راڅخه واخيستله. ماله ځان سره خپل يو بيت تکرارکړ:

له دي ښــــــاره نظرمه اړوئ خلکو
پکښې اوسي اوس لاهم ځونازولي

په دغه شپه دحضرت ولي خان کره مېلمه وم. مېلمستياته دپوهنتون پرمرستيال ښاغلي بالاکرزي صاحب برسېره نوراستادان هم دعوت سوي ول. دپوهنتون دانجنيری پوهنځي استادانجنيراحمدشاه هم راغلی وو. دی په مشرقي لېسه کي زماشاګردوو. تراندازې زيات احترام ئې راته څرګندکړ. انجنيراحمدشاه ،چي له نامه سره اخندزاده ليکي، دکندهارديوه درانه علمي شخصيت مرحوم قاضي عبدالعلي اخندزاده کړوسی دئ. ددوی کورنۍ دکندهارپه ښکاپردروازه کي ميشته وه. دی دکابل پوليتخنيک انستيتوت څخه په ۱۳۲۱ش کال

دد سترخان په مخامخ سرکي دکيڼ لوري اول تن چي توره لنګۍ ئې تړلې ده، انجنيراحمدشاه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فارغ سوی دئ. له ۱۳۷۹ش کال څخه بیاترننه پوري دکندهارپوهنتون په انجنیري پوهنځي کي داستادپه توګه دنده لري اودتخنیکي رسم مضمون تدریسوي. په خپله رِشته کي تالیفات هم لري چي یودوه ټوکه ئې ماته هم راکړل.

دمی پراتمه مي دکندهارله "هیواد " تلویزیون سره ادبي مرکه وکړه چي دمي پرلسمه دشپې پرلسوبجوئې له تلویزیون څخه خپره کړه. ترمرکې وروسته مي ددغه تلویزیون له مسئول ښاغلي ناصرهوتکي سره دده دکارپه دفترکي وکتل. دی دکابل دئ اومنوردانشمندسړی دئ. پرمېزباندي زمادکتاب" پرمعیاري ژبه دمعیارپه ژبه یوه څېړنه" لومړی چاپ ورته پروت وو. په خوراعلاقمندۍ سره ئې دهغه پرمطالبوباندي تبصرې وکړې اوماته څرګنده سوه چي دژبې دسوچه کولوپه باب مونظریات ډېرسره ورته ول. ده په دري ژبه کي هم ددغه رازبې سروښکره لاسوهنوڅخه شکایت درلوداودرهنوردزریاب پرنیولوګیزمونوباندي ئې سخت انتقادونه کول. دی له دې بابته ډېرمتاثروو چي هغه پخوانۍ خوږه دري ژبه اوس دځینوبې مسئولتیو قرباني سوې اودمسخ کېدلوپرخواروانه ده. ناصرهوتکي د هیواد تلویزیون دمشرپه توګه درې میاشتي مخکي ټاکل سوی وو. زماسره ئې فوق العاده محترمانه وضع وکړه چي ددغي لیکني له لاري کوروداني ورته وایم.

هیوادتلوېزیون شخصي تلویزیون دئ اوپه قیوم خان کرزي اړه لري. مرکزئې په عینومېنه کي دئ.

زمامرکه ددغه تلویزیون له لاري خوشبې نشرسوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پراتمه ماښام مي دافغان تورک لېسې له تورکي مديراويوه استادسره دانجنيرعبدالهادي په کورکي وکتل. ددغی ليسې مديريوځوان تورکی وواوپه روانه فارسي ئې خبري کولې. افغان تورک لېسه دکندهارله ډېروښولېسوڅخه ده اوزده کوونکي ئې دافغانستان اومنطقي په سطحه کي ښه ځلېدلي دي. زمادلېسې دوخت استادان ښاغلی نورالحق خان اوښاغلی غلام محمدخان ددغي لېسې په پرمختګ کي ښه پوره ونډه لري. استادحاجي نورالحق خان او استادغلام محمدخان اوس هم په کندهارکي اوسي اومائې پخپل دغه سفرکي له بده مرغه دملاقات نېکمرغي ونه موندله. پاک خدای دې ژوندی لري. دکندهاردمعارف له ډېرولويومخکښواستادانوڅخه دي. په ډېروسختوشرايطوکي ئې ددغه ښاردبچيانوپه روزنه کي دتندي خولې تويي کړي دي.

تل ترتله په ښه نوم پايي ښاغلي.

دمی پرلسمه مازيګردمستقبل کلتوري مرکزته ورغلم. کتابتون مې وکوت. مسئولينوئې راته وويل چي په دغه مرکزکي زده کوونکوته مذهبي اوعصري تعاليم ورکول کيږي.

ددغه مرکزدودانۍ په يوه برخه کي ئې يوه ډېره شاعرانه باغچه جوړه کړې وه. په باغچه کي رنګارنګ ګلانواوپه قفسوکي دساتل سوو مرغانورېزونودباغچې ښکلاڅوچنده زياته کړې وه. ترناوخته ماښام پوري موپرهغه کوچنوټي تخت باندي ،چي دباغچې په يوه کونج کي جوړکړی وو، دګلانوله ورېم اودمستقبل کلتوري مرکزدمسئول له جالبو کيسوڅخه ښه پوره خوندواخيست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمی پردوولسمه بیاناروغه سوم اوداوارخبره انتهي بیوتېک ته ورسېده. سره تبه راپوري وه. دمی پردیارلسمه په کندهارپوهنتون کي دانجنیرشېرشاه رشادپه نوښت یوه غونډه جوړه سوې وه اومادناروغۍ له اسیته پکښې برخه وانه خیستلای سوه. دخلیل جان سروري پرلاس مي خپل عذرورولېږه. انجنیرصاحب شېرشاه سمدلاسه ټیلفون راوکړاودداوډاکټررالېږلومسئله ئې راته وویله. مامننه ځني وکړه ځکه دوارارسېدلې وه. خلیل جان په دغه ورځ دمرحوم مولاناابوالوفاء صاحب هغه لیک کورته راوړی وو، چي یووخت ئې له دکن حیدرآباد څخه اروانښادعلامه رشادته رالېږلی وو. ددغه لیک متن ئې ټایپ کړی وو اوماورسره له اصل مکتوب سره مقابله کړ. دځینوځایوپه لوستلو کي ئې چي مشکلات درلودل، هغه مي ورته حل کړل. دلیک دمقابلې په وخت کي څوپلاخلیل جان زماناروغ حالت په کتلوسره راڅخه وغوښتل چي داکاربه بل وخت ته پرېږدو. خوماته دابوالوفاءصاحب مکتوب ډېرپه زړه پوري وواوسباته مي پرېښوولای نسوای. په مکتوب کي دافغانستان دهغوپښتنوعلماووپه باب معلومات ورکړه سوي ول، چي په هندوستان کي ئې دتدریس چاري مخ ته بېولې وې.

کندهارته دراتګ په لومړیوورځوکي ګران پتیال دطلوع افغان اخباردنوي یمي (یونوي یمي)کالیزي اودپښتواوفارسي دېوان لرونکي کندهاري شاعراسلم لونړ دسیمینارونویادونه راته وکړه اوزیاته کړه چي په کابل کي ئې له ښاغلي هیوادمل صاحب سره په دې باب خبري کړي وې. دده له خولې چي هیوادمل صاحب له دې اسیته خوښي ښوولې وه چي په دغوسیمینارو کي به زه (هوتک) هم برخه واخلم. دسمینیاروورځي ئې دثوردمیاشتي ۲۵ ـ ۲۲ ورځي ټاکلي وې.

ماهم دخپل سفرپروګرام له همدې نېټوسره عیارکړاودثورپر۲۷ مه مي کابل ته ټکټ واخیست. دثورپر۲۴مه دشپې ډاکټرتوریالي ویساټیلفون راوکړچي سیمینارونه دثور۲۷ مي او۲۸ مي ته وځنډېدل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسيمينارودځنډېه خبره زه په دغه ورځ دنوروکسانوله خولې هم غوږېدلی وم اوراته ويل سوي ول چي له کابل څخه سيمينارته راتلونکوکسانوته نورمهم کارونه پېښ سوي دي اوسمينارونه بايدورته معطله سي. ماچي يوه مياشت وړاندي له کندهارڅخه کابل ته، له هغه ځايه دوبۍ ته، له دوبۍ څخه لندن ته اوبياورپسې کاناډاته دسفرټول پروګرام دهمدې سيمينارونوله لومړنيونېټوسره عيارکړی وو، راته مشکله سوه چي په دغوسيميناروکي برخه واخلم. که څه هم دواړوته مي لږوډېره تياري هم نيولې وه. ښاغلي ويساته مي خپل دسفرعذرووايه اودهغوی له بيابياټينګارسره سره مي له بده مرغه ونه کولای سول چي ورته معطله سم. هغوی ته مي وويل چي افغانستان دناځاپي حوادثوډېښېدوملک دئ اوداځوک تضمينولای سي چي مقاماتوته دي کوم بل مهم کارپېښ نه سي اوسيمينارونه دي بيابيوځو ورځي ورته وځنډېږي! ماته پخوالاهم ځينوکندهاريو فرهنګيانو شکايت کړی وو، چي دکابل مقامات بس څومحدودي ورځي مخکي حال راوکړي، چي پرپلانۍ موضوع سيمينارديځ، ځانونه ورته آماده کړئ، موږهم درروان يو. سيمينارته الابلا څه خاوري ايرې برابري سي اودکابل مېلمنوته هم ورځ دوې دتفريح زمينه مهياسي. ماته ددغه رازخبرواوربدل دخواشينۍ وړ دي. په دغه ورځ مي ارواښاد سردار داودخان شهيدته دزړه له کومي فردوس جنت ته دداخلېدلودوعاوکړه چي دده په وخت کي افغانستان دداسي شانداروعلمي سيمينارونو شاهدوو، چي بيابه ئې سارۍ ګوره په کوموپېړيوکي تکرارسي. سمدلاسه مي په دغوسيميناروکي خپل نه ګډون دنصيب پرغاړه ورواچاوه اوداخودذهني آرامش له پاره خوراښه وسيله هم ده.

دمی له څورلسمي څخه مي کاناډاته دبيرته تګ تياري پيل اوله دوستانوسره مي دخدای په امانۍ په نيامت تيلفونونه شروع کړل.په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ورځ ښاغلي فريدميوندي تيلفون راوکړچي دمی پر۱۲مه دچارشنبې په ورځ دکابل له لاري دوبۍ اوبيا امريکاته روان دئ. کابل ته زمادتگ ورځ هم همدغه ورځ وه او دسفرالوتکه موهم يوه وه. په کندهارهوايي ډگرکی مودليدلووعده سره وکړه. په دغه ورځ ښاغلي عبدالعلي رسولزاده له سويډن څخه دايميل له لاري دميرزاحنان بارکزي په يوه بيت کی دسپلابونودبې نظمۍ په باب پوښتنه طرحه کړې وه چي جواب مي ئې په همدغه ورځ ورولېږه.

په همدغه نېټه دشپې له خواښاغلی صحاف، ښاغلی نجيب الله هوتکي اودروهي ادبي بهيرڅونورغړي کورته راغلل. دبهيرپه غړوکي درحمت الله رحمت په نامه يوځوان شاعرهم وو. رحمت الله خپل څوشعري داستانونه راته واورول چي دښاغلي جهاني په تقليدئې دپندوعبرت پخوانۍ کيسې په نظم ويلي وې. گران رحمت ښه استعدادلري. دمالجات په ريگي کلاچه کي اوسي اوژبه ئې سوچه کليوالۍ پښتوده. خوراشاذاونادرلغات ئې په شعرکي راوړي ول.
په دغه شپه صحاف صاحب دعبدالرحيم هوتک ددېوان ديوې خطي نسخې بشپړه کاپي هم راکړه.
دمي پرشپاړسمه دسهارپرڅه کم نهوبجومي دکندهارهوايي ډگرڅخه په کام ايرالوتکه کي مخ پرکابل سفرپيل کړ. په الوتکه فريدجان ميوندي هم راسره وو. څه کم لس بجې وې چي کابل ته ورسېدو. دکابل په هوايي ډگرکي بکسونوته ډېروځنډېدو. که دفريدجان ميوندي خوږې کيسې اودپخوانيوسرگذشتونوبيان نه وای، دغه وخت به پرموږډواړوباندي ډېرغمېدلی وای.له زيات وکم دوو ساعتو انتظار وروسته راته وويل سول چي زموږبکسونه ئې له کندهارڅخه را اخيستي نه ول. علت ئې هم داراته ووايه چي دالوتکي وزن په زياتېدئ؟! راته وويل سول چي سباسهارراسئ، بکسونه به موله

(c) ketabton.com: The Digital Library

کندهاره په بله الوتکه کي رارسېدلي وي؟ په زړه کي مي وويل چي داخبري نوزموږپه ملک سته، ډېرچورت به نه خرابوو. ښه دئ چي په همدانن ورځ مي ددوبۍ دتګ پلان نه ووجوړکړئ. له ميدانه راووتلو.زه دخپلي خورځي له زوی احسان الله جان بري سره کورته روان سوم اوفريدميوندي ته رحيم الله هيلمندی راوتلی وو.

احسان الله جان بری خورالايق زلمی دئ. دطب تحصيلات کوي اوپخپل انستيتوت کي عمومي اول نمره دئ.

په کابل کي مي دوې شپې تېري کړې. ټول وخت مي دخپلي کورنۍ له غړوسره ليدنوکتنوته ورايستلی وو. ځايونه ليري ول، يوکورپه کلوله پشته کي، بل په خيرخانه کي ،بل په کلاچه کي، دانوته سره رسوه. په دغه ترځ کي يوڅه وخت دکابل ښارنوته هم ورواېست اودمرغ فروشۍ کوڅي ته ولاړم. دعلامه حبيبي کتاب پلورنځي ته مي هم سرورښکاره کړ. حاجي احمدپه دوکان کي نه وو. په دوکان کي ناست زلمي راته وويل چي کومي فاتحې ته تللی وو. دباران په شرپ کي مي دکلوله پشتې په نيامت په چارراهي صدارت کي يوبشپړساعت دسړک پرغاړه تېرکړ. داول ټکسي والاکراهيه يوڅه زياته راته وايسېدله. دسفرپه وروستيوشپوکي خودمسافرجيب خالي سوی وي اوبې ځايه سراښتوب شروکړې. ماهم له ټکسي والاسره چنې پيل کړې. هغه لکه چي دونه وخت نه درلودپه منډه راڅخه تېرسو. بيامي نو چي هرڅه وکړه ، شل مي نه کړه اوپه هغه نونسوپسي مي ارمان کاوه.هرټکسي ته چي به مي لاس پورته کړ،يابه ئې نته وکړه اوهيڅ به ئې ونه دراوه،يابه ئې ويل چي زمادا استوګني سيمي ته نه ځي. په دې کي يوساعت ووت.آخر مي له ځان سره ری وواهه چي هلکه ! شپه دي لکه چي دلې تېره کړه، پلار د څو غرانوګوډوم، هسي ئې ورکوه، لږوډېرته ئې مه ګوره، ځان ترکوره پوري رسوه. څوبالاخره يوټکسي راته ودرېداوزه هم دپيسوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتلو پرته دشاچوکۍ ته ورپورته سوم اوورته ومې ويل : " کلوله پشته ميرم، بيادر". کور ته مې دتګ په لارکې پرخپل غيرمترقبه سراښتوب باندې په زړه کې په کټ کټ خندل.کله کله خو به ټکسي وان لاهم پخپل ذهني مصروفيت راڅخه پوه سواودموټرپه هنداره کې به ئې دسترګوتربغلو راته کتل. هرومروبه ئې په زړه کې داپوښتنه ورګرځېدل چې ددې سړی ولې له خپل ځان سره دونه سات تېرديځ !

پرلارچې مې دکابل کوڅواوجادوته کتل ، نوودانيوته مې کتل، راز راز خلکوته می کتل ، راته څرګنده سوه چې نه کابل هغه کابل وو ،چې ماليدلی وو اونه کابليان هغه کابليان ول چې ماپېژندلي ول.

دمی پر۱۷مه کې بکس له کام ايردفترڅخه (کابل هوايي ډګر)څخه راوووړ. دسباله پاره مې مخ پرکاناډا دسفرترتيبات ونيول.

کندهارته مې روهيال ته مې تيليفون وکړاودټاکل سوي سيمينار پوښتنه مې ځني وکړه. راته وېويل چې له کابله څخه استاد شپون صاحب، هيوادمل صاحب،دکتورلطيف بهاندصاحب، پوهاند باوري صاحب،انځورصاحب اولېوال صاحب اوڅونورکسان راغلي ول.داسلم لوڼ سيمينارتېرسواوسبادطلوع افغان سيميناردئ. ددغو دوستانود نه ليدوارمان مې پرزړه پاته سو. دغسي موقعګاني کله کله پېښېږي. خوځان راته مقصرځکه نه ښکارېدئ چې دسيمينارو ځنډ د دوی له خوا پېښ سو.

دجمعې په ورځ (۱۸ می ۲۰۱۲ع) دکابل له هوايي ډګرڅخه دماښام پرشپږبجې وپنځوس دقيقې مخ پردوبۍدصافي ايرلاين په الوتکه کې والوتواوددوبۍ پروخت دماخستن پرنهه نيمې بجې ددوبۍ نړۍ وال هوايي ډګرته ورسېدو. صافي ايرلاين دافغانستان په هوايي شرکتو کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسبتا ښه شرکت دئ. الوتکي ئې بدي نه دي اوسرويس ئې هم ښه وو ، په نس ئې ښه ماړه کړو. په هوايي ډګرکی مي دسبا له پاره دالامارة هوايي شرکت بورډينګ پاس واخيست اودشپې تېرله پاره د همدغه ميدان په (Dubai International Hotel) کي دشپې تېرله پاره کوټه ونيوله. داهوټل ډېرلوکس خوبيخي ګران هوټل وو. ديوې رسالې دچاپ پيسې راڅخه واخيستلې. خومابله چاره نه درلوده. درويشت ساعته انتظارپه بل ډول نسي تېرېدلای. په هوټل کي داړتياټول وسايل، تلويزيون،انټرنيټ،دمختصري ناشتاله پاره داوبوايشولولوښي، راز رازقهوې ګاني، دياداښت اخيستلواوځه ليکلوله پاره مېزوچوکۍ او دليک لېږلوله پاره هررازقرطاسيه اونوردامکانات موجودول. شپه مي ښه په استراحت تېره کړه. سباته دناشتاله پاره لاندي منزل ته کښېنته سوم اوترچای څښلووروسته بيرته اطاق ته راوختم. په اطاق کي مي د خپل ځلوښت ورځني سفرخاتمه په دې ډول وکښله:

دکندهارښارپه تعميراتي لحاظ پراخ سوی دئ،نفوس ئې څوچنده ډېرسوی دئ،دښاردشاوخوااولسواليواودګاونډيوولايتوخلک ښارته راکوچېدلي دي. ځيني ئې دامنيتي ملحوظاتوله اسيته اوځيني ئې بياپه ښارکي دکارکولوله خاطره راکډه سوي دي. په ښارکي ترافيکي ازدحام تراندازې زيات دئ. دښاراجتماعي،اقتصادي اوکلتوري ترکيب پردابله رااوښتی دئ. داسي نوي خانان، نوي مخور، نوي سوداګر،نوي متنفذين، نوي معتبرين منځ ته راغلي دي چي څو کاله پخوا نه دوی چاپېژندل، نه ئې کورنۍ په ښارکي مشهوري وې.د پخوانيوپېژندل سوومخوررواوسوداګرکورنيوڅخه وډېرمحدودکسان اوس په ښارکي پاته دي. زياتره ئې ياپه ګاونډيوهيوادوپاکستان ياايران کي اوياهم په اروپاوامريکاکي اوسي. مشران ئې وفات سوي دي اوکشرانوئې دهماغوهيوادوخوی وبوی اخيستی دئ . داد

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواشيني خبري دي خوواقعيتونه دي. دهيواد دکونډوورنډوپه پيسو روزل سوي کسان تروطن دباندي پاته سوي دي، ياپاته کېدلوته اړسوي دي. دغه رازخبري نوري هم دکښلوسته خوبېربېږم چي دلوستلو به نه وي.

دخپلي سفرنامې په پاى کي پرځان لازمه بولم چي ووايم زه د ټولو هغو ښاغلود احسانونو اوقدردانيو مرهون يم چي مائې په وطن کي دمجلس اوليدنوکتنوويارمونډلى دئ.ټول دي دپاک خداى په نازولو کي وشمېرل سي.

****

ټاکل سوې وه چي له دوبۍ څخه به ماپښين مخ پرلندن رهي کېږو، خوالوتکي څه عوارض پيداکړل اوماز يگرقضاله دوبۍ څخه راوالوتو. لندن ته پرسيمه ييزوخت دشپې پريوولس نيمي بجې راورسېدواوپه داسبامي مخ پرټورنټوونيواودسهارپرلس بجې مع الخيرراورسېدم.

تردې اوږده سفروروسته مي بيرته خپل يکنواخته ژوند شروع سو.

دکندهارخلکوبه پخوايووراشه درلوده چي "خواره بازاري، هغه ته هغه خواري" بيرته دخپل کورپه زېرخانه کي چي اوس ئې موږمهاجرلاهم بېسمنټ بولو،دخپل کارمېزته کښېنستم،قلم ته مي رنګ واچاوه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زمادکارمېز (دجون شلمه ۲۰۱۲ع)

کتابونه مي پرځان را وگرزول. دوه درې دېوانونه مي له ځان سره راوړي دي، هغه باید ترتیب او تحشیه کړم، دپښتو متون سمبېدل غواړي دوهم ټوک له پاره مي ښه پوره یادا ښتونه اخیستي دي، داهم پخېدل غواړي اودې پرځنگ خپلي انبوهۍ هم راته پرتې دي چي که دژوند پرمېنه وم، کلونه کلونه مي مصروف ساتلای سي . مېرمني ته مي وویل چي دژوند اختیار خو زموږ په واک کي نه دئ مگر که غواړې چي دمرحوم ملاعرب اخند خبره "په عالم کي داسبابو " زماژوندنورهم څوکلونه اوږد کړې، دخپل ورځني خرڅ څخه هره ورځ څوایکۍ سپموه او ماته ئې وطن دسفرد ټکټ اخیستلو له پاره راساته. راته وېویل: "دورې دي لکه چي خورا ډېرسات تېرسوی دئ " !

(پای)

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library